

Boya Kongresine Doğru

"KMO olarak Kasım 1995'de İstanbul'da Boya ve Mürekkep Sanayi Kongre ve Sergisi düzenliyoruz. Yürütücülüğünü Şubemizin yaptığı Kongreye boya, vernik, mürekkep ve yardımcı maddeleri sektörlerinde çalışan tüm üyelerimizin katkılarını bekliyoruz."

Sayfa 2

Trafik Kirleniyor

Yaşamımıza doğrudan ve tehlikeli bir biçimde giren çevre sorunları, mesleğimizle yakından ilgili olduğu için 70'li yıllardan beri Odalarımızın gündemindedir. Oysa kirliliğin birincil sorumlusu sınırlı düzeni temsilci ve uygulayıcıları yeni bir sınırlı kaynak yaratana kadar gündeminde olmamıştır. 90'lı yıllardan bu yana da çevreye duyarlı kesimlerin ve örgütlerin ses getiren muhalefetleri ile toplumun yaşamına ciddi bir şekilde girmiştir.

Sayfa 6

YIL: 6 • SAYI: 43 • NİSAN 1995 • AYLık MESLEKİ GAZETEDİR

Gaziosmanpaşa ve Ümraniye'de polisin halka ateş açması sonucunda toplam 33 kişi yaşamını yitirdi. Önce polisi savunarak polisin ateş açmadığını ileri süren İçişleri Bakanı daha sonra polisin halka ateş açtığını kabul etmek zorunda kaldı.

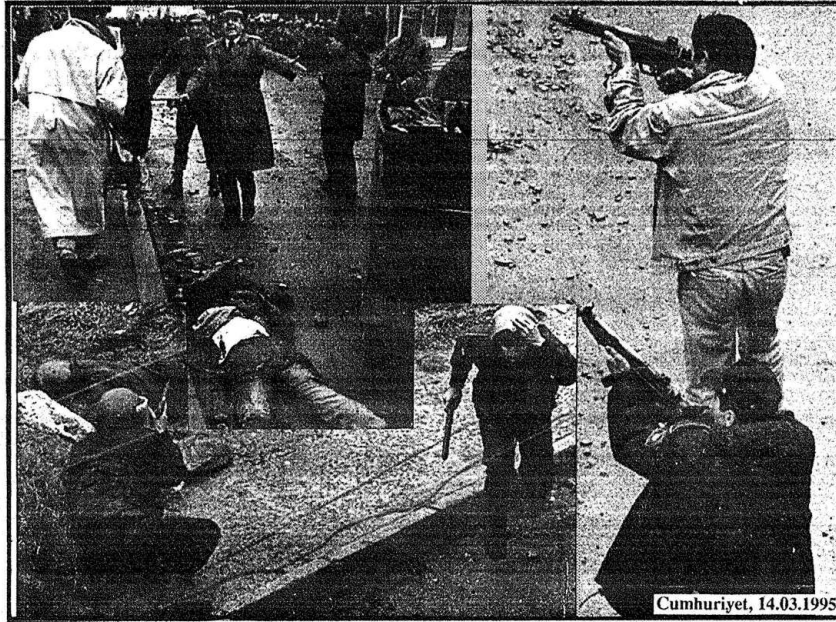
12 Mart 1995 günü akşam saatlerinde Gaziosmanpaşa Gazi Mahallesi'nde 4 kahvehane ve bir pastahane'nin taranmasıyla halka yönelik saldırı sonraki günlerde de Gaziosmanpaşa ve Ümraniye'de sürmüştü. Otuzu aşkın insanımız bu saldırılarda yaşamını yitirmiştir. Elliden fazla kişiden de ÖLÇÜ yayına hazırlandığı sırada henüz haber alınamamıştır.

Saldırı dayanışma bilinci gelişmiş bir topluluk olan Alevilerle yöneltilmiş ve bu kesimin daha önce Inter Star örneğinde de ortaya çıkmış olduğu gibi, kısa sürede reaksiyon gösterebilmeye özeleştirel bir Mahallesi'nin böyle bir terip için seçilmesinin başlıca nedenlerinden biri olduğu sonucunu çıkarmıştır. Saldırının ardından direnişe geçen halk, kendilerini polis saldırısından korumak amacıyla barikatlar kurarak direnişe geçmiştir.

İlk geceki olaylar sonucu yaşamını yitirenlerin 13 Mart 1995 Pazartesi günü cenaze töreni sırasında cenaze kortejini dağıtmak amacıyla korteje saldıran 3 panzer, halkın öfkelerini daha da artırmış halkla polis arasında çatışma çıkmıştır. Gaziosmanpaşa'da 3 gün süren olaylar sırasında Hacı Bektaş Veli Kültürünü Tanıtma Derneğinden alınan bilgiye göre, polis saldırısında 28 kişi yaşamını yitirmiş ve 52 kişi de halen kayıptır.

Görgü tanıklarıyla ve ilk saldırıda.

Halka Saldırıldı

Cumhuriyet, 14.03.1995

ölüm olayının meydana geldiği Doğu Kahvesinin sahibiyle yapılan görüşmeler sonucunda, taranan kahvelerin bulunduğu İsmetpaşa Caddesinde normal zamanda polisin her 10 dakikada bir devriye gezdiği, 12 Mart günü ise devriye gezmediği ve 500 m ilerideki karakoldan kahvehaneler saldırıya uğradıktan 20 dakika sonra polisin olay yerine geldiği öğrenilmiştir. Ayrıca çatışmalar sırasında ölüm olaylarının bir kısmının, polis tarafından gözaltına alın

nanların hemen olay yerindeki ara sokaklarda polis tarafından infaz edilmesi sonucu meydana geldiği görgü tanıklarınca ileri sürülmüştür.

13 Mart günü İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu Gazi Mahallesi'nde sokağa çıkma yasağı ilan etmiş, ancak İsmetpaşa Caddesinde barikat kurarak direnişe geçen yaklaşık 2500 kişilik halk topluluğu sokağa çıkma yasağına uymayarak 3 gece boyunca barikatlarda beklemiştir. Cenazelerini vermek için halkla pazarlık yapmaya kalkışan Kozakçıoğlu cenaze töreni için barikatların kaldırılması şartını ileri sürmüştü fakat halkın kararlı tutumu karşısında geri adım atarak, ba-

rikatlar kaldırılmadan cenazeleri halka vermek zorunda kalmıştır.

Gaziosmanpaşa'da cenazeler kaldırılırken Ümraniye'de katliamı protesto eden halkın üzerine polis tarafından ateş açılmış ve burada da 5 kişi yaşamını yitirmiştir.

18 Mart Cumartesi günü Gazi Mahallesi ve Ümraniye'ye giden Demokrasî Platformu'nda yer alan demokratik kitle örgütleri yöneticileri saldırıya uğrayan halka başsağlığı dileğinde bulunmuştur. Ziyarete TMMOB Başkanı Yavuz Önen, TMMOB yöneticileri ile Makina, Maden, Metalurji ve Kimya Mühendisleri Odalarının İstanbul Şube Yöneticileri katılmıştır.

TEPKİLER

SALDIRI KINANDI

Gaziosmanpaşa ve Ümraniye'de halka yapılan saldırılar TMMOB birimleri tarafından yapılan basın açıklamalarıyla kınandı

Gaziosmanpaşa ve Ümraniye'de halka yönelik saldırılar ve katliamlar mesleki demokratik kitle örgütleri tarafından yapılan basın açıklamalarıyla kınandı. Yapılan basın açıklamalarının bazı bölümleri şöyledir:

TMMOB:

"3 kişinin öldüğü Gaziosmanpaşa katliamını protesto etmek isteyen insanlarımızdan 20'den fazlasını öldüren güvenlik güçlerinin tutumunu hiçbir gerekçe mazeret gösteremez. Bunca faili meçhul cinayetin, gözaltında kayıpların, şeriatçı-faşist hareket verilen desteğin sorumlusu bu ülkeyi sorumsuzca yönetenlerdir."

TMMOB

Makina Mühendisleri Odası İst. Şb.:

"Gazi Mahallesi'ndeki saldırı, İnsan hakları ve demokratik haklara yapılan saldırıdır. Çeşitli bilim adamı, yazar ve düşünürün faili meçhul olarak öldürülmesinde devlette bağlantıların olduğu yolunda savların ortaya atıldığı bir ortamda saldırının halka yönelmesi ve 12 Mart yıldönümüne rastlatılması yeni bir kanlı senaryonun uygulanmaya konulduğu kuşkusunu uyandırmıştır."

TMMOB Mimarlar Odası
İstanbul Büyükşehir Şubesi

"Demokratikleşmeye karşı baskı ve terör ortamının sürmesinden yana olan çevreler, barış ve hoşgörü geleneğimizin tarihsel dostları olan Alevilerle saldırarak, toplumsal gerilimi yükseltmek ve Türkiye'yi yeni bir kaosun içine itmek istiyorlar."

Devamı 7. Sayfada

ÖLÇÜ

GÖREV

Ülkemizde çıkar çevrelerinin çıkarları tehlikeye girdiğinde ya da bir kısmının çıkarı diğer bir kısmı tarafından tehdit edilmeye başlandığında bilinen oyunlar sahnelenmeye başlanıyor. Güç odakları arasındaki bir hesaplaşma aynı zamanda devlet içi bir hesaplaşma anlamına geliyor. Bu hesaplaşma süreçlerinin sonunda ise, güçlü taraf, kendi çıkarlarının garanti altına alınacağı ortamın oluşturulması çabasına giriyor. Bu çabaların argümanları, medya tarafından solcuların sorumlu tutulacağı, sabotajlar, katliamlar, provokasyonlar vb. oluyor ve sürecin sonunda ise askerler demokrasiyi "kurtarıyor".

Son günlerdeki gelişmeler bize yine bu süreçleri hatırlatıyor.

Güzel bir dayanışma örneği sergileyen ve kendilerine yönelik saldırılara karşı (Inter Star örneğinde olduğu gibi) çok hızlı örgütlü tepki gösterebilmeye özeleştirel olan Alevilerle saldırı sonrası, Gaziosmanpaşa ve Ümraniye'de Devlet güçleri, olayları protesto edenlere ateş açarak onlarca kişinin ölümüne neden olmuştur.

Devamı 7. Sayfada

42. Sayıdan Devam

Türkiye, kimya sanayiinde rekabet gücüne sahip olabilmek için:

- Ülkemiz doğal kaynaklarına ve yerli hammaddeye dayalı kimyasal üretimine ve yatırımlara ağırlık vermeli,
- Mevcut kimya sanayiinde modernizasyon, teknolojik yenilenme ile birlikte rasyonel bir komünalılığı sürdürmeli,
- Kalite, standardizasyon konularında görevlendirilmiş kurumların etkin bir hale getirmeli, çevre-güvenlik-insan sağlığı konularında regülasyonları yakından

- izlemeli,
 - İnsan gücüne ve eğitime yönelik yatırımlarını artırmalı,
 - Bioteknoloji, ileri malzemeler gibi enerjik teknolojiler konusunda AR+GE faaliyetlerine önem vermeli,
 - Teknolojik içeriği yüksek projeler için teşvik ve destek mekanizmaları oluşturmali.
- Bütün bunların yanında sermaye yoğun bir sektör olan ve kamunun hala önemli bir paya sahip olduğu kimya sektöründe "özeleştirme" adı altında yaratılan erozyon ve tahribatlara son verilmeli ve kamu açıklarını kapatmak amacıyla ülkenin mevcut kimya sanayi bileşiminde daha ileri zaafırlar oluşturacak gi-

rişimlerden kaçınılmalıdır.

Sonuç olarak, Türkiye Gümrük Birliği'ne imalat sanayi yatırımlarındaki artış hızının düştüğü, teknolojik yenilenme, verimlilik ile ilgili ciddi sorunların bulunduğu bir dönemde yönelmektedir. Bugüne kadar yapılageldiği üzere ihracatı artırmak için sürekli devalüasyon ve reel ücretlerin geriletilmesine dayanan uygulamalar yerine Türkiye dünya pazarlarında rekabet gücüne sahip olabilmek için, bilim-teknoloji ve sanayileşme politikaları bütünlüğü içinde stratejik bir planlamayı yapmak ve uygulamaya geçirmek zorunluluğu ile karşı karşıyadır.

CUMARTESİ
SÖYLEŞİLERİ

Önümüzdeki dönemde Cumartesi söyleşileri tekrar başlıyor.

18.03.95 Çalışma Yaşamında Kadın

01.04.95 Sükran Ketenci
Hileli Gıdalar ve Halk Sağlığı

08.04.95 Nükleer Enerji ve Getirecekleri

29.04.95 Prof. Dr. Hayrettin Kılıç
Ekoloji ve Teknoloji Üzerine

20.05.95 Timur Danış - Ender Eren
Kimya Güzeldir, Ama Fizik De Matematik De / Osman Gürel

27.05.95 Bilim, Teknoloji, Felsefe ve Demokrasi İlişkileri

Doç. Dr. Mürşit Pekin

• Söyleşilerin başlangıç saati 14:00'tür.

SAYDAM GÖSTERİLERİ
DEVAM EDİYOR

Şubat ayında İFSAK'lı arkadaşlarımızla başlayan Saydam Gösterileri Lokalizde devam ediyor. Bir çoğumuzun yaştısında fazlaca yer almayan fotoğrafı tanınmak ve keyfine varmak için gösterileri kaçırmamanızı tavsiye ediyoruz.

11.03.95 Sinan Turan - PRAHA

25.03.95 Ayşe Akleman - PORTOLYO

08.04.95 Hacer Karanlık - ÇİN

15.04.95 Sait Ergüven - DOĞAYA YOLCULUK

29.04.95 Ayhan Aydın - DEREDEN TEPEDEN

27.05.95 KARMA (Şişmişler) ve KAPANIŞ

Gösteriler saat 19:00'da yapılmaktadır.

• Kimya Mühendisleri Odası İst. Şb.

Mis Sokak No.: 22 K.3 Beyoğlu

Boya Kongresine Doğru

TMMOB Kimya Mühendisleri
Odası İstanbul Şubesi

Ülkemizin sanayileşme politikaları içerisinde Kimya Sanayinin gelişme perspektifleri üyelerimizin, dolayısı ile Odamızın doğrudan ilgi alanı içerisine girmektedir. Boya sanayi, girdi sağladığı sektörlerin ve alanların genişliği ve çeşitliliği nedeniyle ülkemiz kimya sanayinin önemli bir dinamiklerine sahip alt sektörlerindendir. Odamız bu etimlikte sektördeki üretici firmalar, hammadde ithalatçıları firmalar, kullanıcı kesimler ve ilgili akademik çevreleri sektördeki bilimsel-teknik gelişmeler ve sektörün gelişme doğrultuları gibi konular çerçevesinde bir araya getiren bir platform oluşturmaya amaçlamaktadır.

Kongre'de boya ve mürekkep sanayinde hammaddeler, yardımcı maddeler, ve teknolojik gelişmelerle ilgili tebliğlerin yanı sıra sektörde AR-GE faaliyetleri, üniversite-sanayi işbirliği, kalite standartları, tüketiciye yönelik hizmetler, regülasyonlar, eğitim vb. konuların da yer alması düşünülmektedir. Ayrıca ülkemizde uluslararası pazarlara açılma eğilimlerinin güçlendiği bu dönemde, ülkemiz boya sanayinin rekabet gücü ve sektördeki küçük ve orta ölçekli işletmelerin sorunlarının da tartışılması halinde ele alınması planlanmaktadır.

Kongre süresince ayrıca hammadde ithalatı yapan, ekipman ve laboratuvar cihazlarını pazarlayan ve üretici firmaların malzeme ve ürünlerini sergileyecekleri bir sergi de düzenlenecektir.

Kongreye her türlü katkıda bulunmak isteyen üyelerimizin Odamız ile temas kurmasını rica ediyoruz.

Kongrede İslenecek Konular

- 1. Kapsam
- İnşaat Boyaları
- Sanayi Boyaları

- Deniz Boyaları
- Mobilya Boyaları
- Mürekkep
- Toz Boyaları
- Su Bazlı Boyaları
- Özel Amaçlı Boyalar

II. Bildiri Konuları

- Hammaddeler
- Yardımcı maddeler
- Boya ve mürekkep sanayinde üretim ekipmanları
- Boya-mürekkep sanayinde AR-GE çalışmaları
- Dünyada ve Türkiye'de boya-mürekkep sanayinde standartlar, kalite güvencesi sorunu, ISO-9000 uygulamaları
- Boya-mürekkep sanayinde ulus-

"Boya Kongresine yönelik hazırlık çalışmalarımız devam ederken bu çalışmalarla katkı koyan ve uzun yıllardır Boya Sanayinin içinde olan üyemiz Mehmet Konural sorularımızı yanıtladı

-Kendinizi tanıtır mısınız?

M.K. Ben M.M. Korunay, 1949 yılında İstanbul'da doğdum. 1971 yılında Hacettepe Üniversitesi'nden Kimya Yüksek Mühendisi derecesi, 1975 yılında da Aston University'den Doktora derecesi olarak iş hayatına başladım. 1975-1978 yılları arasında, TÜBİTAK, MAE Kimya Bölümü'nde uzman olarak çalıştım. 1978 yılından bu yana kurduğum şirketlerde çalışıyorum. Beni iş hayatım boyunca en çok sevindiren olay, tüm iş hayatımın kimya ile uğraşarak geçmesi olmuştur.

-Firmanıza yönelik kısaca bilgi verir misiniz?

M.K. Firmamız, ülkemizin önemli ihracat ürünlerinden biri olan Butile melenin ve butile üretilmesinin yaratıcısıdır. Bugün ana konumuz boya, mürekkep ve vernik sanayi hammaddelerinin temini ve pazarlamasıdır.

"KMO olarak Kasım 1995'de İstanbul'da Boya ve Mürekkep Sanayi Kongre ve Sergisi düzenliyoruz. Yürütücülüğünü Şubemizin yaptığı Kongreye boya, vernik, mürekkep ve yardımcı maddeleri sektörlerinde çalışan tüm üyelerimizin katkılarını bekliyoruz."

lararası regülasyonlar, işçi sağlığı, iş güvenliği, çevre sorunları

- Boya-mürekkep sanayinde tüketiciye yönelik hizmetler, pazarlama sonrası müşteri hizmetleri
- Boya-mürekkep sanayinde yetişmiş insan gücü, eğitim
- Boya-mürekkep sanayinde ün-

versite-sanayi işbirliği

III. Tartışma konuları

- Türkiye Boya Sanayinin Gümruk Birliği ve uluslararası pazarlar karşısında rekabet gücü
- Boya sanayinde küçük ve orta ölçekli işletmelerin sorunları

tırılmasına yönelik neler yapılabilir?

M.K. Türkiye boya ihracatını artırabilmesi için özelliği ve kalitesi olan boyalar üretmek zorundadır. Sıradan ürünler ile ihracatın artması mümkün değildir.

-Ülkemizde kişi başına düşen boya tüketim miktarı nedir ve bu oranın artması neyi ifade etmektedir?

M.K. Ülkemizde boya tüketimi oldukça azdır. Boya tüketiminin artmasını üretimin artmasına yol açacağı için ülkemiz lehinedir.

-Sektörde üretici ve tüketici bilincinin artırılması için sizce ne yapılmalıdır?

M.K. Boya kullanımı ile ilgili eğitim yapılması gerekmektedir.

-Kimya Mühendisleri Odası'nın bu yıl düzenleyeceği Boya Kongresi'ni, ülkemizde bu konuda düzenlenen ilk bilimsel kongre olmasını da gözönünde bulundurarak nasıl değerlendiriyorsunuz, önerileriniz nelerdir?

M.K. Çok olumlu buluyorum. Boyanın günlük yaşamımızdaki önemini vurgulamak için çok önemli bir fırsat olarak görüyorum. -Teşekkürler.

8 Mart'ın Tekrar Hatırlattıkları

Mukadder Arslan (Kimya Müh.)

Birbirine tamamen karışan iki sıvı bize tek bir sıvı gibi görünür. Onun iki ayrı sıvıdan meydana geldiğini anlamamız için üzerinde bir takım işlemler yapmamız gerekmektedir. Bunun yöntemlerini bilimsel çalışmalar sonucunda öğreniriz.

Einstein "çoğu zaman en basit olanın kavranması en zor olandır ya da en son olandır" demiş.

İnsan hayvandan farklı. Toplumsallaşmaya başladığı andan itibaren KENDİ hakkında düşünür taşınmaya başlamış. Felsefe, Bilim, Sanat, Din... kavramlarını üretmiş. Ve yine aynı insan kendi YOK'luğunu hazırlıyor gibi.

Birey günün çok çok zaman ötesinde ÜTOPYALAR üretiyor. Ya da ANTI-ÜTOPYALAR. Bugünden, bu yaşamdan çıkarılacak kendisini en ortasında bulduğu ütopyalar. Ya da kendisinin HİÇ olduğu anti-ütopyalar. Çoğumuz hayal kurmayı severiz. Ben yaşadığım şu yaşamın kötü yanlarını ta içime kadar duymasamayı beceremiyorum. Ben kimim? Türk (neyse ki), kadın, Kimya Mühendisi (ayrıca annem babamın 2. çocuğu, ilk kız evladı).

Kapitalist toplumda yaşıyoruz. Erkek egemenliği bu sistem içerisinde öyle karışmış durumda ki, cins olarak yaşadığımız TÜM baskı; ezilme ve sömürünün ekonomik konumlanmamızdan kaynaklandığını

zannetmiyoruz, zannettiriyoruz. Adeta herşeye gözlerimizi kapatarak yapıyoruz bunu.

Engels'in; "Özel Mülkiyetin, Ailenin, Devletin Kökeni" adlı kitabında açıkladığı gibi, erkek egemenliği mülkiyet egemenliği ile aynı kökten gövdeleniyor.

Erkek egemenliği ideolojik-hukuksal-politik ezme biçimi olmakla beraber bir sömürü durumudur. Kadın aile içinde ürettiği "görünmeyen emeği ile" hem erkek tarafından sömürülüyor yaşıyor hem de erkek egemenliğinin sürdürülmesi noktasında sömürü ilişkisini yeniden üretir. Kadınlar yaptıkları işler, harcadıkları emek ile erkekler tarafından ezilmelerinin maddi temelini oluşturlar. Biz darağacımızı kendimiz hazırlarız.

Erkek egemenliğinin sistemin her alanına sızdığından bahsettik. Erkek egemenliğinin diğer egemenlikler yanındaki özgüllüğünü kavramak; tüm kurumlardaki kadın-erkek ilişkisini sorgulama ve bunlara alternatif ütopyalar üretmedeki tarazımı belirleyecektir. Ve kurtuluşumuz için YARIN değil ŞİMDİ harekete geçmemiz gerektiği sonucuna ulaşmaktır. Hem de her alanda ve her örgütte!

Daha lisedeki sosyoloji kitaplarımızdan da öğrendiğimiz gibi toplumun en küçük birimi AİLEDİR. Sistem yapısını aile, devlet, okul, hapishane, tımarhane, özel alan, cami... gibi kurumlara üzerine oturmuştur. BİREY biçimlenişini onun istediği

şekilde bu kurumlarda tamamlar.

Devlet, ideoloji ve baskı aygıtlarını kullanarak devamını sürdürür. Devletin baskı aygıtları "zor kullanımlar" ideolojik aygıtları (aile, okul, vb.) da ideoloji kullanarak işler. "...İster baskı ister ideolojik olsun, devletin her aygıtı hem baskı hem de ideoloji ile işler" (Ideoloji ve Devletin Ideolojik Aygıtları, Lois Althusser, İletişim Yayınları).

Okul, hapishane, akıl hastanesi, ordu... gibi kurumlarda kişi ve özelede durumunu konusunu sonraya bırakıp öncelikle aile ve özel alanda neler oluyor onun altını çizmek istiyoruz.

Kadın, evde sömürülmesinin yeniden üretimini ve ayrıca erkek egemen kapitalist toplumun yeniden üretimini sağlar. Bunu cinsiyetçi işbölümü sürdürerek yapar.

Özel alandan ne anlıyoruz? Özel alan, sevgili ve kocayla yaşanan şeylerin tümüdür. Ve imgelemimizde toplumsal hayatın tümünün dışında bir yerde ve sadece kendimize ait bir şeymiş gibi uyanır. Belki de sistemin en iki yüzü işlediği yer burasıdır. Psikolojik ağağınlanmaları, dayakların, tecavüzlerin yaşandığı ve aşkın yaşandığı yer burasıdır.

Aşkın 1995'de nasıl yaşadığını biliyoruz. Feminist bir yaklaşımla onun analizinin yapılmasının çok gerekli bir şey olduğunu düşünüyoruz.

Ortaçağ'da, feodalizmde aşkın nasıl yaşandığından bahsetmek istiyoruz. Kültür ve toplum tarihçisi Georges Duby "Erkek Ortaçağ" adlı

kitabında "erkek" karakteri, kadınların aşık olunmamacak kadar toplumsal hiyerarşinin altlarında yer almasından, aşkın daha çok "eşli erkekler" arasında yaşanan bir duygu olduğundan bahsediyor. Ayrıca Ortaçağ'da evliliğin serveti düzenlemek ve cinselliği kontrol etmek için organize edilen "aşksız" bir kurum olduğunu söylüyor.

Kapitalizmle birlikte evliliğe aşk girmiş oldu. Ve evliliğin kurumunu görece kapsayan bir hal aldı.

Kapitalizmin diğer sınıflı sistemlere göre en iki yüzü olanı olduğunu düşünüyoruz. Özgürlük-Eşitlik-Kardeşlik kavramları ile entelektüel kölelik yapıyoruz. Yabancılaşma ve hiyerarşi de mayalıyor. Her türlü farklılık hiyerarşiyaratıyor. Yaşlı-gence, güzel-çirkin, bilgili-az bilgili, vs.

Çocuklar (ve gençler) - aile billesi mi bana atom yapısını hatırlatır. Elektronlar protonların çekimleri ile bir denge sağlarlar merkezkaç kuvveti karşısında.

80'le birlikte oluşan "Kadın Hareketi ve Kadın Sorunu" hakkında devlet bile laf edemedi. Önemli olan bu sorunu en nesnel biçimde analiz edip, alternatif bir ütopya sunabilmektir. Yani devrimci olmak. Biz nasıl yaşadığımızı biliyoruz. Ama aslında nasıl başka türlü de yaşayabildiğimiz, bunu biliyoruz mu?

Kadınlar, erkeklerden farklı bir cinsel eğitim alır. Kadının cinsel kimliği bir erkek tarafından tanımlanır. Genelevler erkekler için

var. Namus sıfatı aslolarak kadını niteler. Bekaret ve onun getirdiği cınayet ve intiharlar ve tüm bunların psikolojik boyutunun kadına yattığı şeyler.

Kadının asıl yerinin aslolarak ev olması, alacağı eğitimi, mesleğini ve diğer toplumsal konumlanışını belirler (çocukken ne olmak istiyorsun sorusuna, gelin olacağım diye cevap verirdim. Biraz büyüyünce hemşirelik karar kıldım. Ve nasıl oldu bilmiyorum, kendimi Kimya Mühendisliği öğrencisi olarak buldum. Şimdi işsiz Kimya Mühendisi)

Elektrik, Makina, Uçak Mühendisliği bölümlerinde kadın öğrenciler parmakla gösteriliyor. Kimya Mühendisliğinde ise durum tersi. Türkiye'de kimya mühendislerinin küçük bir bölümü kendi mesleklerini yapıyor. Bu bölümdeki kadın oranı ne? Ne kadar kimya mühendisi kadın mesleklerini ailesi, çocuğu nedeniyle sürdürmeme noktasında? Laboratuvarlarda çalışan kimya mühendislerinin erkek-kadın oranı ne? İşe alınırken hangi cins öncelik veriliyor? Ve işten çıkarılırken (Özellikle maddeleri hangi cins daha büyük fatura çıkaracak?)

Aslında bu soruların cevaplarını biliyoruz. Bunları ve taleplerimizi dilettirmemiz gerekiyor. Bu da ancak bir araya gelinerek gerçekleştirilebilir. Ve kadın komisyonu şeklinde somutlanabilir.

Son söz olarak, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü tüm kadınlara kutlu olsun.

Özelleştirmenin Özelliği

Mehmet Yazıcı - Mimar

Gazeteler yazıyor:
-Karabük Demirçelik İşletmelerini 1 TL karşılığında sendikaya ve yöre halkına devreden devlet, işletmenin iyileştirilmesi amacıyla 15 trilyon TL aktarmayı üstlendi.

- Et ve Balık Kurumu 1.5 trilyon TL'ye Hak - İş Konfederasyonu'na satılıyor. İşletmenin 9.5 trilyonluk borcunu da devlet üstleniyor.

- PETLAS: 1994 sonu itibarıyla maloluşu 30 trilyon TL işletmenin rehabilitasyonu için gerekli bedel yaklaşık 10 trilyon TL, yani iyi çarışır vaziyetteki değeri 20 trilyon TL, ama İranlı Nadir Impekis firmasına 2.7 trilyona satıldı. Aynı firma 1994 baharında 3.5 trilyon teklif vermişti.

-METAS (İzmir Metalurji fabrikası) %42.5 oranında 300 milyar TL nominal değeri 60 milyon adet hisse senedi, ihaleyle blok olarak satışa sunuldu.

Sıra da Sümerbank, Havaş, Erdemir, Şeker fabrikaları ve diğerleri var. Özelleştirme tam gaz gidiyor. Öyle ya, The Wall Street Journal bile Türkiye ile ilgileniyor.

"Özelleştirme olmaksızın Çiller'in Ekonomiyi iyileştirme, IMF ve Uluslararası bankacılık sisteminin desteğini kazanma çabaları sonuçsuz kalacak".

Dikkati çeken bazı şeyler var; birincisi: Özelleştirme ilk kez, özelleştirme uygulandığı için midir nedir, yarıdan malı karıncasına satış yapıyor. Petlas'ın satış harizliğini yapan komisyondaki komisyonla ilgili bazı üyelerin bile haberi olmayırsa bu satış, ve "siyasi pazarlıklar" perde arkasında yapıyor.

İkinci olarak, bir işçi sendikası bir yarıdan işveren, bir yarıdan da işçi temsilcisi olarak masanın her iki tarafında nasıl yer alabilecek?

Üçüncüsü: Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar işletme olarak değil birer rant deposu olarak sa-

tlıyor. İşletmenin fabrika dışında taşınmazları varsa ağızları sulanıyor, entrikalar dönmeye başlıyor. 4046 sayılı Özelleştirme Yasası, kamuoyuna "devletin işletemediği KİTlerin özel sektöre devrini sağlayarak ekonomik verimliliklerini artırmak" biçiminde tanıtıldı ama devletin bir başka kurumu farklı şeyler söylüyor: Milli Produktivite Merkezi, 1964-1984 döneminde İmalat Sanayinde devlet işletmeleri ile özel işletmelerin verimlilik karşılaştırmasını yapmış.

Buna göre 20 yıl boyunca:

1) Toplam faktör verimliliği açısından (1978-80 dönemi hariç)

2) Sermaye faktörü ortalama verimliliği artış hızı açısından,

3) Emek verimliliği açısından (1976-80 ve 1994 yılı hariç) kamu kuruluşları, özel sektörün eşdeğer kuruluşlarının önünde bulunuyor.

Özelleştirmede en fazla öne çıkarılan gerekçelerden birisi de pay senetlerinin geniş kitlelere satılması yoluyla yayılması ve sermaye piyasasının geliştirilmesidir. Böyle bir amaç gerçekçi değildir.

1. Kamu mülkiyetini toplumun yüzde kaçına dağıtabilirsiniz? Bir kaç senet alana onbinlerce senet alırsanız erak gücü aynı mıdır? Ne yapılırsa yapılsın, uzun vadede senetlerin birkaç kişiye toplanmasını nasıl önleyebilirsiniz?

2. Üretim ve hizmet alanları itibarıyla KİTler ve diğer kamu Mülkiyeti zaten en yaygın anlamıyla toplumsal mülkiyetin birer emanetçisi değil midir? Bu kuruluşlar toplumsal hizmet üretimindeki eksiklikleri gidererek ve katılcı-demokratik yapıya oturtularak çok daha üretken hale getirilemez mi?

3. Sermayenin merkezleşmesi ve yoğunlaşması eğilimi, kapitalist sistemin en doğal yönelimlerinden birisidir. Bırakın sermayenin tabana yayılmasını, merkezleşme eğilimini Türkiye'de hangi özelleştirme uygulaması durdurabilmektedir?

4. Borsaların asli işlevi küçük ve orta boy tasarruf sahiplerinin ta-

sarruflarını merkezileştirerek büyük sermayenin hizmetine sunmaktır. Bu anlamda sermaye piyasasının diğer mali piyasaları (para, kredi ve döviz) tamamlayıcı bir rolü vardır. Sermaye piyasası böylesine "gelişirken" özelleştirme yoluyla pay sahibi olan küçük ve orta boy tasarruflu merkezleşen bu sermayenin ne kadarında söz sahibi olabilecektir?

Öte yandan borsalar istikrar dönemlerinde düşük kar politikalarıyla şirketlerin yönetiminde söz sahibi olmayan küçük tasarruf sahiplerinin sermayelerinin erozyona uğratılır. %150'lik bir enflasyonist süreçte bu amaç daha kolay gerçekleşir. Kriz dönemlerinde ise çok sayıda küçük pay sahibi tam bir yıkıma uğratılarak yeni bir yapı ortaya çıkar ve bu yeni yapı, sermayenin merkezleşme hareketini hızlandırır.

Bugün KİTlerin sorunu varsa- özel sektörle karşılaştırma yapılmaksızın- da istihdam ve yönetim sorunudur. Her hükümet değişikliğinde ihtiyaç fazlası kadroların politik nedenlerle KİTlere doldurulması ve işin ehli olmayan kişilere yine politik nedenlerle yönetimin teslim edilmesi, KİTlere potansiyeline paralel verimlilik azaltmaktadır. Örneğin İzmit SEKA işletmesinin 3 yıl gibi kısa bir sürede büyük zararların causa geçmesi, iyi bir yönetimle birlikte gerçekleştirilmiş kadroların ideal istihdam hacmine ulaştırılması gerçekleştirilmektedir.

Esasen yasalarımız özelleştirme yöntemlerinin önemli bir bölümünün gerçekleştirilmesine izin vermemekte ve telekomünikasyonda olduğu gibi- bu uygulama sürmektedir. Amaç verimlilikse: KİTlerin varoluş gerekçelerine ve üretime dayanan ticari felsefeye aykırı düsmemek kaydıyla kamu oyunda yeterince tartışılarak çeşitli uygulamalara geçilmesi söz konusudur.

Kaynaklar:

1) Özelleştirme tartışmaları- Bağlam Yayınları

2) TMMOB - MMO Sanayi Kongresi Bildirileri-1987

Mustafa Aral

DÜŞÜNCELER

Bir Hesaplaşma Alanı: Gaziosmanpaşa

Ülkemizde aylar öncesinden su yüzüne çıkan sermaye içi hesaplaşma kapsamında oynanan oyunun, kendileri açısından da son derece anlamlı bir gün olan "12 Mart" denk getirilerek, Gaziosmanpaşa'da 5 kahvenin aşkını vakti taranmasıyla başlatılan sahnesi sona ermiş gözüküyor. Hemen her kesim Gaziosmanpaşa'da başlatılarak Ümraniye'de sürdürülen olayların bir provokasyon olduğu konusunda birleşiyor. Ama, ülkeyi yönetenler ve onların medyadaki destekçileri tarafından bu kavramın da içi çoktan boşaltılmış durumdadır.

Örneğin; Başbakan Tansu Çiller'e göre provokasyonu yapan PKK'dır. Yalnız bu kez PKK'nın helikopterleriyle mi, yoksa otobüslerle mi olay yerine geldiği açık değildir.

Hasan Ekinci ile Bülent Ecevit ise olayın iç yüzünü deşifre etmede (!) hiç zorlanmamışlar ve bu kül yutmanın deneyimli devlet adamları, solcuların önce maske takıp Alevi kahvelerini taradıklarını ve sonra da kaçkollarını kafalarına sarıp halkı kıskırtkılarını anında saptamışlardır.

İşçileri Bakan Nihat Metin'e de işi kavramakta gecikmemişler.

Yani olay bir provokasyondur ve provokasyonu yapan da, sonradan barikat kurarak direniş geçiren solculardır.

Fakat neyse ki çok geçmeden Devlet için asıl iç yüzünü açığa çıkarmış ve meğerse tüm bu olayların arkasında, Türkiye'nin gümrük birliğine girmesini istemeyen Yunanistan'ın olduğu hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak (!) şekilde gözler önüne serilmişti.

Düşünebiliyor musunuz, Yunanistan ajanları ellerini kollarını sallayarak, Cumhurbaşkanının "sokağında yürüyün karıncadan haberin olur" dediği Türkiye'ye geliyorlar, Topkapı'dan, dikkat çekmemek için minibüslerle Gaziosmanpaşa'ya gelip, olayları başlatıyorlar, hatta belki de barikatların ardında direniş örgütüyorlar, sonra oradan Ümraniye'ye geçip orayı da karıştırdıktan sonra oraltıktan kayboluyorlar. Medya ve yetkililer de bu masalı halka yutturabileceklerini düşünüyorlar.

Gaziosmanpaşa'da büyük bir dayanışma bilincine sahip olan Alevi yurttaşlarımız saldırılmış, onları bu dayanışmaları ve kısa sürede reaksiyon gösterebilen özellikleri de yine toplum bilincinin karartılmasında kullanılmıştır.

Aralık 94 ve sonrasında basına yaptığımız açıklamalarda dile getirmiş olduğumuz gibi bu olayların GB süreciyle bağlantısı söz konusudur. Çünkü, bu süreç sermaye içi ve ona bağlı olarak devlet içindeki güç odakları arasında ki gelişileri keskinleştirmiştir. Bir grup için yeni karlar demek olan GB- Diğer bir grup için gümrük duvarlarıyla korunmuş Türkiye pazarının kaybı anlamına gelmektedir. Bir grup için yeni spekülasyon rantları anlamına gelirken, başka bir grup için yasadışı kazançların sonunu getirmektedir. Yani sonuçta, GB süreci uluslararası tekeller ve onların işbirlikçileri arasında Türkiye zemininde bir kavgayı başlatmış durumdadır. Bu kavgada yenik düşmek, tatlı karların ve pazarın kaybedilmesi anlamına gelmekte, bu nedenle de hesaplaşmada her yıl denemektedir. Kapatılacağı zaten belli olan Özgür Ülke Gazetesi'nin 19 Aralık 1994 öncesinde sansasyonel bir biçimde "kararlık" gülerce bombalanması, DEP'in kapatılması bu hesaplaşmaya denk düşen eylemlerdir.

Mesut Yılmaz'ın askeri darbe konusunda açıkladığı kararları, 20 Şubat 1995 tarihli Yeni Yüzyıl Gazetesi'nde orduyun en güvenilir kurum ilan edilmesi gibi durumlar, sermaye içi gelişilerin çözümünde bir askeri darbenin seçeneği olarak tartışıldığını belirtilebilir.

Gaziosmanpaşa katliamında polisin tavrını ayrıca incelemek gerekemektedir. 1 Mayıs'ta "Taksim'e kızıl bayrak astırmayacağız" diye insan canına kıyan ama aynı meydan gerici ve faşist gülerce işgal edildiğinde seyyirci kalıp kimsenin buru kanamadı diye öğünen polis Gaziosmanpaşa'da ne kadar suçluysa, onları "Polisin elini soğutmayın" diyerek suça azmettirenler de en az onlar kadar suçludur.

GB sürecinde pazar kaygısı olanlar bellidir. GB karşıtı cepheye Koç Grubu utangaç bir şekilde yer alırken, Demirel'den işaret aldığı belirtilen Yaşar Holding açıkça karşı saldırıya geçmiştir. Hayri Kozakçıoğlu ve Necdet Menziri'nin ise Demirel ekibinden olduğu basında ileri sürülmektedir. Zaten Demirel de, Necdet Menziri'nin ise Demirel ekibinden olduğu basında ileri sürülmektedir. Zaten Necdet Menziri'nin bu olaylarda savunulması yurtdışında talimat göndererek istemidir. Öyle gözüküyor ki, ekonomik ve politik hesaplaşma içi çürütülmektedir.

Eylül 94'den beri GB konusunda MMO İst. Şb.'de sürdürülen çalışmalarda sermaye kesiminin sözcüklerinin böyle bir açık darbe seçeneğinin olduğu yolundaki imalarda bulunmaları da dikkate alınarak, 6 Mart 95 öncesi veya sonrasında ülkeyi sarsacak çabı bir eylemin gerçekleştirilebileceği tespiti tarafımızca yapılmış ve basına da açıklanmıştır. Ne yazık ki öngörümüz doğrulanmıştır. Ancak bu tespitlerimiz doğruysa, ülkemizi sıkıyönetim koşullarına götüreceği oyunun sürdürülün ve buna bağlı olarak yeni saldırıların olabileceğini de tahmin etmek ve bu "tezah"ı ortaya çıkarmak gerekmektedir.

Bu ortamda demokratik kitle örgütlerine önemli görevlerin düştüğü açıktır. Bir yandan da olayların protesto edilmesi, saldırıya uğrayan halkımızda dayanışma içine girilmesi gerekirken, aksi görevin, bu terfilerin iç yüzünün ıyılere ve halka yoğun kampanyalarla anlatılması olduğuna hatırlamak gerekliliği vardır. Bu noktada, böyle bir işlemlerle oluşturulan Demokrasi Platformu'nun ve bu yapıya güç katmaya çalışan TMMOB ve Bağlı Birimleri bu görevleri yerine getiremediğini de söylemek gerekmektedir. Gaziosmanpaşa olayları sırasında İstanbul'da TMMOB birimlerinin bir araya gelmemesi ve sıradan basın açıklamalarıyla yetinmeleri, uzunca süredir anlatmaya çalıştığımız ve yapımızda var olan zafiyeti göstermektedir.

Sonuçta görevlerinin ne olduğunu bilmeyen veya sorumluluklarını üstlenmeyen sivil toplum örgütleri yüzünden halk tek tarafı kullanılmalıkta ve karışıklıkları "çözümler" ülkeyi "sükunete" götürebir bir askeri yönetimle alımlanma koşulları yaratılmaktadır. Bu süreci durdurmak için ise en fazla çaba toplum bilincinin kararmasını önlemek doğrultusunda harcanmalıdır. İlk yapılacak işlerden biri de, Gaziosmanpaşa ve Ümraniye olaylarını halk adına soruşturacak sivil bir soruşturma grubu oluşturulması, gerçeklerin ortaya çıkarılması doğrultusunda hemen çalışmaya başlamaktır.

Bu nedenle görevlerimiz hatırlamak zorunda olduğumuzun altını bir kez daha çiziyor ve halkımıza başsağlığı diliyoruz.

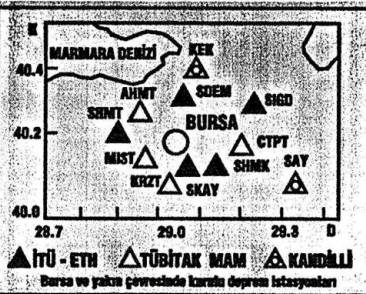
Bursa'da Depremler Gözaltında

JFMO İstanbul Şubesi

İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) ile İsviçre Zürih Federal Teknoloji Enstitüsü (ETHZ) arasında yapılan anlaşma ve imzalanan protokol çerçevesinde Bursa ve çevresinin jeolojik ve sismolojik özelliklerinin incelenmesi çalışmaları sürmektedir. Proje, dört alt projeye ayrılmıştır. Bunlar jeoloji, hidrojeoloji, jeotermi, jeodezi ve sismoloji projeleridir.

Sismoloji alt projesi çalışmaları İTÜ, ETHZ, TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi(MAM), Yer Bilimleri Bölümü, M2 Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma Enstitüsü ile ortak yürütülmektedir. Bursa ve çevresindeki depremleri izlemek amacıyla 1922 yılından beri 5 adet imve ölçer istasyonu ve altı adet hız sismografi istasyonu kurulmuştur. Şekilde bölgede kurulan ve çalıştırılan istasyonların yerleri görülmektedir.

İmve sismografları sayısız ve üç bileşenlidir. Ve saniyede 128 örnekleme yaparak kayıt almaktadır. İmve ölçerlerin frekans yanıtlı fonksiyonu 0.2 Hz ile 30 Hz arasında düzdür. Duyarlılıkları 0.5 g dir. Bugüne kadar 100'e yakın depremin 3 bileşenli imve kaydı elde edilmiştir. MAM Yer Bilimleri Bölümü'nün kısa periyot hız sismografları üç bileşenlidir ve saniyede 100 örnekleme ile kayıt yapmaktadır. Önceleri Modem ile Gebze'deki araştırma merkezine bağlı olan sismograflar

Bursa ve yakın çevresinde kurulu deprem istasyonları

sonradan sabit diske kayıt yapacak şekilde düzenlenmiştir. Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma Enstitüsü'nün iki adet düşey bileşen hız sismografii incelenen bölgesinin doğusunda çalıştırılmaktadır ve bu sismograflar aynı zamanda Kandilli İZİNET Projesinin bir parçasıdır. Proje 1995 yılının sonuna kadar sürecektir. Projenin İTÜ ile ilgili çalışmalarındaki bazı harcamalar İTÜ Araştırma Fonu tarafından desteklenmektedir.

Ağustos 1992 tarihinden beri Bursa ve yakın çevresinde olmuş büyüklükleri M2 1.0 olan çok sayıda deprem kaydedilmiştir. Depremler Bursa ve çevresinde bir çok yerde görülmekle birlikte özellikle Bursa ovasının doğusunda ve Uludağ'ın güney doğusunda daha yoğun olmaktadır. Veriler kul-

lanarak bir kurum kendi istasyonlarında kaydedtikleri verileri işleyerek GSE formatında arşivlemektedir. Veriler projeye katılan kurumlar arasında değiş tokuş yapılmakta ve QIC teyp birimlerinde saklanmaktadır. Proje bitiminde ortak bir yayın sonrası veriler isteyen araştırmacılar verilebilecektir. Şu ana kadar sayısız imve verileri kullanılarak bir Sismoloji Yüksek Lisans tezi çalışması yapılmıştır.

Bursa depremlerinin incelenildiği bu proje çalışmaları sırasında Bursa Büyükşehir Müdürlüğü deprem istasyon kütüphanelerinin yapımında ve istasyonlara ulaşmada, Bursa PTT Baş Müdürlüğü telefon hatlarının tahsisinde, TEK istasyon kütüphanelerine elektrik hatlarının tesis edilmesinde ve Bursa Sular İdaresi istasyon yer temininde katkıda bulunmuşlardır.

VERGİ USUL KANUNU GENEL TEBLİĞİ UYGULAMASI

Maliye Bakanlığı, 27 Aralık 1994 tarih ve 22154 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile uygulamada önemli değişiklikler yapmıştır.

Tebliğ uyarınca üretilen tüm mülhendistik ürünleri için bilgi formları müelliflerince doldurulacak ilgili kurumla (Valilikler, Belediyeler ve diğer Kamu Kurumları) ürün ile birlikte verilecektir. Bu bilgi formlarında en önemli değişiklik ise müellif ile ilgili olarak üyesi bulunduğu meslek kuruluşunun vereceği ODA KAYIT NUMARASIDIR. Bu numaranın verilebilmesi için müellifler ürünlerini bağlı oldukları odaların denetiminden geçirmekle yükümlüdürler. Tebliğ ile hem formu dolduran ve hem de onaylayan kurum yetkilileri bilgilerin doğruluğu konusunda sorumlu bulunmaktadırlar. Aşağıda bu tebliğ ile ilgili bir açıklama yer almaktadır.

Bilindiği gibi, 10 Mayıs 1989 tarihinde Maliye Bakanlığı'na yayımlanan 194 sıra no'lu Vergi Usul Kanunu Tebliği ile, mühendis ve mimarlar tarafından yapılan; plan, proje, resim ve hesapların bulunduğu belgelerde yer alacak askari bilgiler belirlenmiş ve bu belgeleri tasdik eden, valilik, belediye, TEK gibi kurum ve kuruluşlara söz konusu tebliğde açıklanan esaslar çerçevesinde devamlı bilgi verme yükümlülüğü getirilmiştir.

Sizlerinde bilmekte olduğunuz gibi, yapmış olduğunuz plan, projeleri vermiş olduğunuz kurumlara takip eden ayın 15'inde Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Vergi İstihbarat Merkezine bildirmektedirler.

27 Aralık 1994 tarih ve 22154 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 236 no'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği daha önceki tebliğlerde değişiklikler yapmış ve bu değişiklikler ile TMMOB ve bağlı odaların sorumlulukları getirmiştir. Bu madde de: "3194 sayılı İmar Kanunu ile 6235 sayılı TMMOB Kanunu'na uygun olarak düzenlenen plan, proje, resim ve benzerleri ile birlikte iki örnek olarak doldurulmuş bilgi formlarında doğruluğu ve projeye uygunluğu ilgili kurum tarafından kontrol edilmeden sonra onaylama yapılacaktır" denilmektedir.

Kamu Kurum ve kuruluşlarına mühendis ve mimarların yaptıkları; mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin ODA'larından alacakları ODA PROJE KAYIT NO bilgi formu yazılması ve daha sonra tasdik edilerek ilgili merkeze gönderilmesi gereklidir. Ayrıca tasdik edilecek bu belgenin bir sureti de hizmeti yapan mükellefe verilecektir. Bu hususlar tebliğin amir hükümlüdür.

236 sayılı VERGİ USUL KANUNUN GENEL TEBLİĞİ'ne Göre: 1- Tüm mühendislik ürünleri ilgili odanın mesleki denetiminden geçirecektir.

2- Büro tesclisi yaptırmak Serbest Mühendislik Hizmeti yapmanın ön koşuldur.

3- Bugüne kadar uygulamakta olduğumuz MESLEKİ DENETİM işlemleri ile PROJE SORUMLULUK BELGESİ-FENNİ SORUMLULUK BELGESİ verilmesi işlemleri bundan böyle ODA PROJESUS KAYIT NO'su verilmekle sürdürülecektir. İlgili kurum ve kuruluşlar Bilgi Formlarında bu hususları arayacaklardır.

Meslektaşlarımızın tebliğin getirdiği 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 355 ve 361. maddelerindeki uygulamalara maruz kalmamaları için Şube ve Temsilciliklerimizden PROJE SORUMLULUK ve FENNİ SORUMLULUK BELGE'lerini alarak ilgili kurum ve kuruluşlara BİLGİ FORMLARI ile birlikte ibraz etmelerinin gerekliliğini hatırlatır, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

İmar Afları İle Gecekonduya, Kaçak Yapılaşmaya, Yağmaya Ve İşgale Ödün Ve Ödül Verilmesi Talana Aracı Olmaktır!...

Doç. Dr. Mustafa Tokyay
TMMOB İnşaat Mühendisleri
Odası Başkanı

İnşaat Mühendisleri Odası olarak "İşgale uğramış ve üzerine bina yapılmış hazine arazilerinin 25 milyon lira karşılığında affedilmesi" planının uygulamaya konulması halinde ülkemizi bu bölgelerde yapılacak projelerde teknik sorumluluk almamaya ve projeleri imzalamaya çağıracağız.

Siyasi çıkarların ön plana çıkması, denetimsizlik, plansızlık ile uygun yerli bir konut üretiminin kurulmaması ve yaşanan göçler ülkemizde gecekondulaşmayı ve kaçak yapılaşmayı teşvik etmiştir.

Özellikle büyük kentlerimizden çevresinde geçmişte kazma kürek ile yapılan gecekondu artık mafyaca gasp edilmiş hazine ve belediye arazileri üzerinde yapılan rant amaçlı ve %50'si çok katlı kaçak yapılarla dönüşmüştür. Kaçak yapılaşmaya ve gecekondulaşmaya siyasi çıkarlar ve oy kaygısı ile yaklaşılarak son 40 yılda 11 kez Gecekondu Affı çıkarılması bu oluşumu teşvik etmiştir. Bunun yanı sıra BİR ARAZİYİ GASPEDEREK YERLEŞMENİN meşru olduğu gibi tehlikeli bir ge-

leğin kökleşmesine yol açmıştır. Bugün Türkiye'de ana kentlerdeki nüfusun beşte üçü gecekonduya yaşamakta ve bu oran gün geçtikçe artmaktadır.

İstanbul'da çok daha etkili olarak yaşanan bu gerçek ile ilgili olarak DPT tarafından hazırlanan bir araştırma raporunda "Kaçak yapılaşmada en büyük vurgunun Devletin Kamu adına korumaya aldığı arazilerin mafya tarafından gecekonduculara parsel parsel satılması ile oluştuğu ifade edilmektedir.

Rapora göre İstanbul gecekonducularının %96'sı kamu ve vakıf arazileri üzerinde yükselmiştir. Bunlardan %18'i araziye kendisi işgal etmiş, %78'i ise ortalama 50 milyon TL ödeyerek satın almıştır. Bu arazilerin parsel parsel ve satıştan vergisiz ve kayıtsız elde ettikleri rantın ise en az 25 trilyon lira olduğu belirtilmektedir.

Gecekondulaşma ve kaçak yapılaşmaya duyarsız ve ilgisiz kalmaması, çarpık ve güvensiz kentleşmeden sosyal sorunlara kadar uzanan bir çok problemi nedenidir.

Bunun yanı sıra; Gecekondu ve kaçak yapı sahiplerine haksız kazanç ve rant aktarılmaktadır. (kaçak yapılarda ya-

şayanların üçte ikisi kiracıdır.) Yalnızca İstanbul'da gecekondu kiralari karşılığında bu piyasada yılda 5 trilyondan fazla para dolaşmaktadır.

İktidarların 50 yıldır izledikleri sav, siyasi çıkarı dayalı politikalarla yaratılan boşluk, günümüzde gecekondu arazi mafyası tarafından doldurulmuş, kurtuluş umudu ile kente göç eden insanlarımız bu çarpık oluşumların para kazanma kaynaklarına haline gelmiştir.

Bugün ise İmar Affı ile hem sorunu çözme hem de devlete gelir elde etme planları yapılmakta olup, bugüne değin göz yumulan sorunların çözümü satıp kurtulma anlayışlarında aranmaktadır.

Böylesine ilkesiz bir politikanın ürünü olan bu satış planı ile hazine arazisini işgal eden ve gecekondu yapıları 100 trilyonluk bir rant sunulacaktır. Bu rant çalışan ve üretken kesimlerden, üretmeyen kesime doğru gelir dağılımını iyice bozacak bir kaynak transferinden başka bir şey değildir.

Bu rant yağma ve talan için verilen teşvik primidir. Sorunun çözümü yerine çözümsüzlüğü için konulan katkı payıdır.

İMO olarak sorunun uzun vadeli, tutarlı ve kararlı politikalarla çözülebileceğini bugün ya-

şadıklarımızı da işaret ederek yillardan beri söyledik, yineliyoruz;

Kentleşme, gecekondulaşma ve konut edinme konusunda kamunun etkin bir rol oynaması zorunludur. Gecekondu ve imar aflarının hem çarpık bir yapılaşma, hem de rantların kamuya gitmemesi sonucunu doğurduğu artık görülmeli ve bilinmelidir. Anayasa ve yasalarda topkalları kentsel arsaya dönüştürülmesinden doğan rantların kamuya gitmesini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Konut fonu gelirlerinin tümüyle konut sektörüne aktarılması ve ekonomik durgunluk dönemlerinde sektörün en az etkilenmesi sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra bugün uygulanan; satınalma ve ödeme gücü olan üst gelir gruplarının krediletilmesi uygulamasına bir an önce son verilmesi, kamu kaynaklarının dar gelirlilerin konut gereksinimlerinin karşılanmasında kaynak olarak kullanılmasına olanak tanımalıdır.

Amaç tüm insanlarımızın daha sağlıklı ve çağdaş ortamlarda yaşamaları ise; bu amaca ulaşmanın yolu gündelik, çıkarıcı politikaların yerine ilkel, tutarlı, planlı yaklaşımları koymak, insan ve emeğe karşı sorumluluk ve saygı duymak olacaktır.

Mektup

Hayati Soykan
Makina Y. Mühendisi

1) TMMOB Yönetim Kurulu Başkanlığına,

2) TMMOB Mimarlar Odası Yönetim Kurulu Başkanlığına;

3) TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanlığına,

4) TMMOB Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanlığına,

5) TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanlığına,

6) TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanlığına,

7) Türk Müşavir Mühendis ve Mimarlar Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığına.

Sayın Baylar: Bu sıralarda televizyondan ve bazı gazetelerden verilen haberlere göre, Hükümet toplam bedeli 21 milyar dolar (tkr. 840 trilyon TL.) olan önemli ve büyük altyapı ve endüstri tesislerimizi, Yap-İşlet-Devret yolu ile yabancı firmalara ihale etme hazırlığında bulunuyor; ilave bir habere göre ise Yap-İşlet-Devret yolunun yabancı katılımcılara daha cazip gelmesi için, tedbirler alınıyor.

Eğer 21 milyar dolarlık altyapı ve endüstri tesislerimizin bu habereki gibi bina, teçhizat gereksinimleri yabancı ülkelere sağlanacak olursa, yani, her şey dışarıdan sağlanacak olursa, bundan, Türk Sanayii ve Türk Mühendis ve Mimarlık alemi çok şey kaybedecektir. Zira o takdirde yabancı Mühendis ve Mimarlar için büyük bir gelir kaynağı, yani, iş sağlanacak, Türk Mühendis ve Mimarlık alemi böyle bir kaynağından mahrum olduğu (dışlandığı) için gelişmeyecek, hatta yaşamını bile sürdüremeyecek, meslek dışı işlere yönelecektir.

Altıyapı ve Endüstri Tesisleri Sektörü, bir ülkenin sanayisi içinde yer alan ve Türkiye gibi gelişmekte bulunan bir ülkede, yatırımın en

büyük bölümü ile kurulabilen bir sektördür. Fakat bu sektör, Mühendis ve Mimarlık bakımından, çok daha büyük bir özellik taşır. O da, sanayi içindeki diğer birçok sektöre dahil ürünlerin (mesela: Otomotiv sektöründeki kamyon, traktör vb. gibi) tek bir projelendirme-hesaplamaya (=dizayn) göre üretilir olmalarına karşın, altyapı ve Endüstri tesislerinden (mesela: barajlar, santaller, yollar, petrokimya ve metalurji tesisleri gibi) her birinin, ayrı bir projelendirme-hesaplamaya göre üretilir olmaları özelliğidir. Yani, bir altyapı için hazırlanan projelendirme-hesaplamaya, diğer bir altyapı için kullanılmaz. Yeni bir projelendirme-hesaplamaya gerek. Bu özellik nedeniyle ki altyapılar ve endüstri tesisleri çok sayıda mimarın ve çeşitli disiplinlerin (inşaat, makina, kimya, elektrik, jeoloji, jeoteknik, bilgisayar vb.) mühendislerin, ekipler halinde ve uzun süreli, yoğun mühendislik çabaları veremeleri sayesinde projelendirilip-hesaplanmaktadır. İla-veten, ISO-2394 No.lu ve Yapılarda Güvenilirliğin Genel Prensipleri adlı Standartın sınıflandırılması ve yapılarla ilişkili benzer standartların (1) köydükleri şarttır. (Direktifler, hükümler, talepler) Bu yapı ve tesislerin büyük, özen içinde projelendirilip-hesaplanmaları; imal, inşa ve monte edilmelerini ve de işletilmelerini zorunlu kılmaktadır; yani gerekli mühendislik çabasının titizlik derecesini ve büyüklüğünü arttırmaktadır. Böylesine sürdürülebilir meslek yaşamı sayesinde kazanılan mühendislik ve mimarlık tecrübesi ise, küçükten büyüğe ve bastırılmış karmasına doğru, pek çok yapı ve tesisin başarı ile kurulmasını mümkün kılmaktadır. Mesela hidro ve termo elektrik santralleri kurarak gelişen batı mühendis ve mimarlığı, bu tecrübeleri sayesinde nükleer santraller kurmayı başardı.

Bu içerikle sürdürülen yaşam tarzı sonunda kazanan Mühendis ve mimarlık tecrübesinin, sadece bu meslekte bulunan kimselere fayda sağlayacağı düşünmek, gerçeğe uygun olmaz. Zira mesleksel tecrübeler kazanan bir Mühendis ve Mimarlık gücü, herşeyden önce ülkenin güvenliği için çok önemlidir. Üzülerek görüyoruz ki, geçmiş on yıllarda kurulan yapı ve tesislerimiz çok büyük kısmı ile, yabancı ülkelere ve yabancı Mühendis ve Mimarların hazırladıkları projelendirme-hesaplamaya göre ve onların nezareti ve kontrolü altında imal, inşa ve monte edildi; yani, Türk Mühendis ve Mimarlığı, dışlandı, bu profesyonel çabaların dışında tutuldu. Barajlarımızın, santrallerimizin, köprülerimizin, limanlarımızın, metalurji ve petrokimya tesislerimizin ya tamamı, ya da tamamına yakını, yabancılar kurdukları. Mesela barajlarımızın % 85'den fazlası, böylesi bir yolla kuruldu. (2)

Sayın Baylar: Türk Mühendis ve Mimarlığının, altyapıların ve endüstri tesislerinin ve dolayısıyla Türkiye sanayileşmesinin dışına itilmesinden doğan meslek ve ülkesel kayıpları ve tehlikeleri, burada ayrıntılı belirtmeye lüzum yoktur. Fakat ola ki siyasi iktidarımız, parlamentomuz, siyasi partilerimiz ve diğer yetkililerimiz mesleğimizizin bu dışlanışını ve bundan doğacak zararları ayrıntılı şekilde bilemeyebilirler. Onlarla, içten ve devamlı temas haline girmek, çekileri anlatmak, hasıl olacak fayda veya zararları sergilemek, ayrıca, toplantılar, konferanslar vb. etkinliklerle durumu, meslektaşları ve halk kitlerine yayarak kamuyu oluşturmak zorunluluğu vardır. Benim düşündüğüm bu yollardan daha etkin yollarla bulunabilir elbette. En etkin olanlarını izlemek suretiyle, konumuz olan 21 Milyar Dolarlık altyapı ve Endüstri Tesislerinin Mühendislik Hizmetleri diye bilinen işlerinde Türk Mühendis Mimarlığının da ciddi ölçüde yer alarak sorumlulukları yüklenmesi için, siz yöneticilerin büyük çaba gös-

termeleri zorunluluğu vardır. Özellikle yapılması gereken: TMMOB, Odalar, Şubeler ve uzmanlar içinden seçilecek kişilerden katılacağı bir komite kurmak, 21 Milyarlık Yap-İşlet-Devret'e dair Hükümetçe oluşan bütün hazırık dokümanların kopyalarını bu komiteye ayrıntılı incelemesi sayesindedir, yukarıda sayılan makamlara ne gibi tekliflerle gidileceğini, tayin etmektir. Müşavir Mühendis ve Mimarlar Birliği'nin bir dergisinde, kendilerinin yabancı ülkelerde iş almaları yolunda devlet desteğinin yetersizliğinden yakınıyorlardı. İşte şimdi fırsat geldi. Tek vücut halinde uğraşı vermek gerek.

Sanayi ülkelerinin Mühendislik ve Mimarlık güçlerinde hüküm sürmekte olan işsizlik nedeniyle, bu güçler dış ülkelere geniş bir iş arayışı içindeler. O nedenle, biz kendimiz sahip çıkmazsak, onların Türkiye'deki Mühendislik ve Mimarlık işlerini almaya değil, karmaya çalışacakları muhtemeldir. O takdirde onlar bizi, bizim işlerimizde "Dost-yabancı" olarak kullanırlar sanıyorlar. Ben bu durumları, 1994 yılı Temmuz ayında TMMOB'a sunduğum ve Türkiye'de En Temel Mühendislik Sorunu Nedir? başlıklı dokuz sayfalık bir yazıda, ayrıntılı belirttim. Altyapı ve endüstri tesisleri projelendirme-hesaplaması içinde bir yabancı mühendislik firmasının önemli bir süre yurtdışında çalışmış birisi olarak, Türk mühendis ve mimarlık gücünün, bu geri plana itilimi durumunda kurtarılmasını, söz yöneticilerin programında, en ön sırada bulunması ve sürekli uğraşılması gerektiğine inanıyorum.

Referanslar:

(1) DIN 18200 - İnşaat Malzemelerinin, Yapı Elemanlarının ve İnşaat Tiplerinin Sınıflandırılması, ISO 3041- Kaynaklı Bağlantılara dair şartlar ve diğer standartlar.

(2) Türkiye'nin Barajlarını Kimler Yapıyor? Yazan: H. Soykan; 1993'te İnş. Müh. Dergisinde Yayımlandı.

Altın Madenciliği ve Türkiye'deki Durumu

Giris
Ülusal kalkınmalarında yeraltı kaynaklarının değerlendirilmesi ve mat-dencilik sektörünün önemi tartışılmayacak kadar açıktır. Günümdüz devam eden, yıkılan veya yenilenen bütün ekonomik gör-rüşlerin temelinde benimsenen ortak payda, hammadde girdilerinin üretim unsurları içindeki önemi ve vaz-geçilmezliğidir. Doğal hammadde kaynaklarının planlı ve uzun vadeli üretim ve işletme modellemesinin doğru yapılması, ulusal gelişmişlik için uluslararası ekonomilerde önem-li avantajlar yaratmaktadır. Doğal kaynakların yönünden çeşitlilik gös-teren ülkemizde, madencilik sektörü, bugüne kadar istenilen gelişmişlik ivmesini kazanamamıştır. Yıllardan beri bor mineralleri, krom, manezit, barit, mermer gibi yeraltı var-liklarıyla zaman zaman dünya ver-tilimlerinde ön sıralara gelmiş ol-mamıza karşın, pazarlama veya duyarlı ve güven verici madencilik politikaları oluşturmamışız için, bu kaynaklarımızın değerlendirilmesi rekabetçi dünya pazarlarında istenilen düzeylere çıkarılamamıştır.

Türkiye gündeminde son beş yıl-dır, özellikle yabancı yatırımcılar ta-rafından yatırım yapılabilircek bir alan olarak değerlendirilen altın, gümüş gibi kıymetli metaller varlığı, artık tartışılmayacak boyutlarda açıklık kazanmıştır. Yıllardan M.T.A tarafından kısıtlı koşullarda yapılan arama çalışmalarında varlığı be-lirlemiş küçük büyük bir çok altın, gümüş cevherleşmesi, bu gün işletme çalışmalarının baş-latılabileceği noktasına ulaşmıştır. Ancak yüksek riskli madencilik yatırımları için, ülkemizde kredi ve fi-nans desteklerinde son derece sı-nırlıdır. Bu alanlara yabancı sermayenin girmesi düşündürücü gibi gözükse de, ulusal sınırlarımız içinde yeterli denetleme mekanizmalarının oluşturulması, gelecek yeni tek-nolojilerin benzer yatırımlar için örnek ve teşvik edici olması ile ya-ratılacak faydaların ulusal ekono-mimize katkılarını büyük olmaktadır.

Yeraltı kaynaklarımızın bu-lunması, ve değerlendirilmesi ko-nusunda yaşanan bu gelişmelerin, bilimsel altyapılardan destek olması, konu üzerinde modern madencilik yöntemlerinin uygulanması, riskli azaltarak maksimum faydanın sağ-lanmasına ulaştıracaktır. Bu noktada konunun bilimsel sürecini tam-malayan üniversite ve aka-demisyenlere, kamuoyunun nabzını tutan, gerekli politik süreçleri tar-tışma ve üretme noktasında, meslek gruplarının temsilcileri olarak mes-lek odalarına, konunun üretim ve sunu aşamasında, katmadegir ve ist-tihdam yaratan yatırımcılara önemli görevler düşmektedir.

Yıllardır çarpık sanayileşme sü-recini yaşayan ülkemizde, kirlenilen çevresel değerlerin farkına va-rılamamış olması (daha doğru de-yimiyle nasıl mücadele edileceği bi-lincinin oluşamaması) ise bu gün de - Avrupa Parlamentarier Bir-liğ'nin ulusumuza getirmek istediği dayatmalardan farkı olmayan bir al-ternatif göstermeden sadece "çevre korumacılığı" adı altında altın ma-denciliği ve yöntemin gereklerine karşı çıkmak da kanımızca yanlış bir değerlendirmedir olmaktadır.

Yukarıda özetlenen yargı, "çevreyi kirlenmekle pahasına altın madenciliği, ve siyanür kullanmak" gibi bir an-lamlı özdeşleştirilmemelidir. Ko-nunun özellikle bilim ve meslek adamları tarafından sentezi çok iyi yapılmalıdır. Diğer bir deyişle ma-dencilik ve çevre ortak bir noktada yaşayabilme koşullarını bulmalıdır

ve kanımızca da bulacaktır. Bu ko-nunda madencilik mesleğiyle yükümlü çevre ve kuruluşlarca, ülkemiz gün-demine girmiş bulunan altın, gümüş gibi kıymetli metallerin kazanımı ko-nusunda, Dünya'daki teknolojik ge-lişmeler ve modern yöntemlerin ya-kından takip edildiği gerçeği unutulmamalıdır.

Çeşitli zamanlarda altın kazanımı ile ilgili olarak kamuoyuna yaygın-tırılan haberlerin bir bölümünde iz-lenen karmaşıya doğru bir pers-pektiften bakmak üzere, konunun teknik boyutu genel hatlarıyla in-celenmektedir.

Altın Kazanımında Temel Prosesler

Altın, gümüş gibi kıymetli me-tallerin zenginleştirilmesinde yaygın olarak kullanılan Siyanür Prosesinin çevre kirliliğine neden olduğu savına karşılık, çeşitli çözümler üre-tilmektedir. Proses sonunda ortaya çıkan siyanürlü atıkların doğal ve kimyasal yöntemlerle nötralizasyonu başta olmak üzere, kirlilikci zehirleyici etkileri daha düşük (veya olmayan) alternatif reaktifler üzerinde yoğun araştırmalar sürdürülmektedir.

Dünya'da toplam altın rezervleri 75 000 ton metal altın olarak tahmin edilmekte, bu miktarın %15-20'si çe-şitli cevherlerden yan ürün olarak ka-zanılmaktadır. Bu kaynakların yak-laşık yarısı Güney Afrika'da, %14'ü Bağımsız Devletler Topluluğu'nda, %11'i Amerika Birleşik Dev-letleri'nde, %10'u Kanada ve Avus-tralya'da, geriyek kalan %15'lik bö-lümü ise diğer ülkelerde bulunmaktadırlar. 1993 yılında Güney Afrika, Amerika Birleşik Devletleri ve Avusturalya ilk üç sırayı alan altın üreticisi ülkeler olmuşlardır. Anılan bu yılda Dünya toplam altın üretimi 2281 ton olarak ger-çekleşmiştir. Ülkemizde, 1985 y-lından itibaren başlatılan arama, re-zerv belirleme çalışmaları sonucu, 6 adet işletilebilir altın yatağında to-palam 80 ton metal altın rezervi sap-tanmıştır. Bu yatakların tümü epi-temal tipte olup, ülkemizde değişik yörelerde buna benzer rezervlerin bu-

lunma şansı yüksektir. Türkiye'de yakın bir gelecekte işletmeye alına-ması planlanan altın rezervleri, metal içerikleri ile birlikte çizelge 1'de ve-rilmektedir.

İşletilebilir rezervler olarak gün-celleştirilen ve refrakter özellik taşıyan bu cevherlerden altın kazanımı

Bölge	Cevher Tipi	İçerik (g/t)	Metal İçeriği (ton)
Övaci-Dikili	Epitermal	9	27
Küçükdere-Havran	Epitermal	5	7.5
Cerattepe-Artvin	Oksi Sapka	5.2	8.3
Kaymaz-Eskişehir	Lisvenit	6.5	6.2

Türkiye'de Altın Üretimi Planlanan Rezervler ve Au İçerikleri (Karanah 1994)

siyanür prosesini gerektirmektedir. Günümdüzde en yaygın teknoloji ola-rak kullanılan siyanür liçinde, boyutu küçültülmüş cevher, pH=11 ci-varında ve oksijenli ortamda, sodyum siyanür (NaCN) çözeltisi ile muamele edilerek, altın çözüldürülmektedir. Cev-here karıştırmalı tank liçi veya yığın liçi yöntemiyle siyanürasyona tabi tu-lumaktadırlar, liç sonrası alınan çözelti fil-trelenerek berraklaştırılmaktadır. Yüklü çözelti veya çinko tozu veya aktif kar-bon ile muamele edilerek çözülmüş altın çöktürülmekte, daha sonra me-tallikliği yöntemlerle saflaştırılmaktadır.

Siyanür liçinde altın çözümlülüğü; siyanür ve oksijen konsantrasyonu, sıcaklık, pH, altının yüzey alanı bü-yüklüğü, karıştırma hızı, ve çö-zeltide bulunabilecek diğer iyonlara ba-ğlı olarak gelişir. Siyanür iyonu (CN⁻), su içinde ortam pH'sına ba-ğlı olarak hidrojen siyanür (HCN), ve hidroksil (OH⁻) iyonlarına hidroliz olur. Yaklaşık pH=9.3'de; toplam si-yanürün yarısı serbest siyanür, yarısı ise hidrojen siyanür olarak bulunur. pH=10.2'de toplam siyanürün %90'dan fazlası serbest siyanür ha-disedir, pH=8.4'de %90'dan faz-lası hidrojen siyanür olarak bu-lunmaktadır. Kimyası ve kontrol şartları çok iyi bilinen siyanürasyon prosesinde, ortam pH'sının iyi şe-kilde kontrolü ile siyanürün olası za-

rarlı etkileri ortadan kaldırılmış ol-maktadır.

Günümdüzde altın ekstraksiyonunda en yaygın çözücü olarak siyanür ku-lanılmasına karşın, alternatif çö-zücüler üzerinde araştırmalar sü-dürülmektedir. Bunun nedenleri olarak, siyanürleştirilmenin yavaş bir proses olması, bazı cevher tip-lelerine uy-gulanamaması ve toksik etkileriyle çevrede yarattığı olumsuz etkileri sayılabilir. Bu dezavantajlardan dolayı, tiyüore, tiyo sülfat, brom, çeşitli tuzlar, ve sodyum-tiyosiyanat gibi

diğer çözücülerin siyanüre alternatif olarak, oksitli veya refrakter tipte kıymetli metal içeren cevherlerin ka-zanılmasında kullanılabilirliği çeşitli araştırmalarla bilimsel literatürde yer almaktadır. (Arslan 1993, Yüce 1994). Ancak bu proseslerin, si-yanüre göre ekonomik üstünlükleri olmayıp henüz endüstriyel uygulama örnekleri de bulunmamaktadır.

Çevre kirliliğinin önemli boyutlara ulaştığı günümdüzde, çevresel de-ğerlerin korunması ve yaşanabilir bir çevre arayışı içinde, alternatif ol-mayan siyanür prosesinden çıkan at-ıkların da, kirlilikci etkilerinin ort-a-dan kaldırılması konusunda alınması gereken önlemlerde açık-lıkla bilinmektedir. Dünya stan-dartlarında, siyanürlü atıklarda, ser-best siyanür iyonun, 2-5mg/l olan sınır değerlere uygun olarak etkisiz hale getirilmesi için çeşitli yöntemler bilinmektedir.(Acarkan 1993). Bu yöntemler arasında atıkların bir ba-ra-ıda depolanması ve doğal bozunma sürecine bırakılması,alkali klo-rinasyon, Dupont-Kastone H₂O₂ Yöntemi, ozonlaştırma, Prusya ma-visi yöntemi, biyolojik bozunma, asitlendirme- uçurma- yeniden nö-trleştirme, iyon değişimi, Co-minco- demir sülfat yöntemi, elektro kimyasal oksidasyon ve INCO SO₂-hava yöntemi sayılabilir (Devuyt 1989).

Siyanürün bozunması ve zararsız hale getirilmesi için bir çok yöntem önerilmesine karşın, endüstriyel bo-yutlarda en çok kullanılan yöntemler, doğal bozunma, alkali klorinasyon, H₂O₂ ve SO₂-hava yöntemleridir. Doğal bozunma dışındaki kimyasal kökenli olup, bu yöntemlerde siyanürün si-yanat'a oksitlenmesiyle zararsız hale ge-tirilmesi amaçlanmaktadır (Arslan, Yüce 1995).

Türkiye'deki Durum

Okuyucunun anlayacağı ölçülerde genel çizgileriyle verilen altın ka-zanımında siyanür prosesinin teknik ayrıntıları, madencilik mesleğinin hiç de yabancısı olmayan bir konudur. Spekülasyon yaratma zihniyeti ka-rıştırmaya çalışmaları ileri geri demeler vermek, hele de "Türkiye'de bir tek altın madeni görmüş bilim adamı yok-tur" diyerek kadar ileriye götürülmüş düşünceler gerekli sertlikte yanıtlarını almıyorsa, bunun anlamı bu savları kabulü olarak algılanmamalıdır. Bilim, sebep ve sonuçlarıyla tartışılır, ancak polemik konusu yapılamaz.

Konuya altın madenciliği ve siyanür ku-lanımı olarak bakıldığında, temel üç nokta unutulmamalıdır. Sistemin teknik boyutu tartışılmayacak kadar berraktır. Ekono-mik boyutu sistemin teknik şartları bi-tirilevici bir unsurdur. Tartışmaya açık ol-mayan siyanür prosesinden çıkan ar-tıkların da, kirlilikci etkilerinin ort-a-dan kaldırılması konusunda alınması gereken önlemlerde açık-lıkla bilinmektedir. Dünya stan-dartlarında, siyanürlü atıklarda, ser-best siyanür iyonun, 2-5mg/l olan sınır değerlere uygun olarak etkisiz hale getirilmesi için çeşitli yöntemler bilinmektedir.(Acarkan 1993). Bu yöntemler arasında atıkların bir ba-ra-ıda depolanması ve doğal bozunma sürecine bırakılması,alkali klo-rinasyon, Dupont-Kastone H₂O₂ Yöntemi, ozonlaştırma, Prusya ma-visi yöntemi, biyolojik bozunma, asitlendirme- uçurma- yeniden nö-trleştirme, iyon değişimi, Co-minco- demir sülfat yöntemi, elektro kimyasal oksidasyon ve INCO SO₂-hava yöntemi sayılabilir (Devuyt 1989).

İstanbul Çöplükleri ve Hava Kirlenmesi

Doç. Dr. Turgut Özaş
Jeoloji Mühendisleri Odası
İstanbul Şubesi Başkanı

İstanbul il sınırları içerisinde irili ufaklı bir çok çöp döküm alanı bulunmakla birlikte gerek kapladığı alanların gerekse ya-rattığı sorunların büyüklüğü açı-sından en önemli olanları aynı za-manda resmi döküm yeri niteliği de taşıyan 4 çöp dökümü yeridir. Bun-lardan İstanbul'un Doğu yakasında yer alan ikisinde (Ümraniye ve Ya-kacak) daha çok sanayi çöplüğü ağır-lıklı evsel ve hastane atıkları. Batı ya-kasında yer alan diğer ikisinde (Hal-kalı ve Kemerburgaz) ise daha çok ev çöplüğü ağır-lıklı hastahane ve sanayi atıkları oldukça düzensiz bir şekilde toplanmaktadır.

Sağlık ve çağdaş bir depolama yapılması nedeniyle; topografik yüzeyde katı ve sıvı kirlilikleri, ye-raltında sıvı ve havada gaz kirlilikleri sürekli olarak bu kirlilikci kay-naklardan yayılmaktadır. Çöplüklerin yarattığı bu tür sorunların temelinde yatan genel yanlışlık ve eksiklikleri başlıca 6 kümede toplamak müm-kündür.

- 1- Çöp kaynağından ayıklama ve biriktirmeye bilgisizlik
- 2- Çöpin kaynağından alınma ve taşınmasındaki yetersizlik
- 3- Çöp döküm alanlarının se-

çiminde yanlışlık

4- Çöpin depolama tekniğinde yan-lışlık ve yetersizlik

5- Çöp işleme tesislerinin bu-lunmaması

6- Çöp depolanmış alanlarda ger-çekleştirilmesi zorunlu teknik işlerin yapılmasındaki eksiklik ve yetersizlik.

Yukarıda ana başlıklar altında sı-ralanan tüm işler: esas olarak çöpin or-taya çıkması, çöp döküm alanlarının belirlenmesi, çöpin kalıcı ve geçici olarak depolanması ile depolama son-ra çalışmaları kapsar. Bunlar içerisinde ister şimdiye kadar olduğu gibi teknik kriterlerden bağımsız olarak ge-lişigüzel belirlenmiş yerlerde ge-lişigüzel biriktirilmiş olsun isterse, hep söz edildiği gibi uygun yerlerde (!) ça-ğdaş tekniklerle depolanmış (!) olsun, çevre öğelerinin olumlu veya olumsuz yönde etkilemesi öncelikle ka-çınılmazlık ve araştırılmasındaki ge-reklilik bakımından en önemlisi çöp döküm alanlarının seçilmesidir.(Bu ko-nuda yapılacak çalışmalar ise tamamen ve doğrudan doğruya arazi koşullarının çöplük alanları ile doğal ve yapay çevre arasındaki etkileşimi ve boyutların be-lirleme niteliği göz önüne alındığında, jeoloji mühendisliği disiplininin çalışma planlama ve denetiminde sürdürülme-k zorunluluğundadır. Bu kapsamda ge-çekleştirilecek çalışmalar sadece çöp döküm alanları için en uygun yerlerin saptanmasıyla sınırlı kalmayacak ay-

rica mevcut ve planlanan birçok de-ğışik teknik girişim için de zaman ve para kazancı sağlayan bir jeolojik tek-nik bilgi birikimini her an kullanıma hazır bulunduracaktır.

Uygun çöp döküm alanlarının be-lirlenmesi bu kirlilikci kaynaktan üre-yecek katı, sıvı ve gaz kirliliklerinin neden olacağı bir çevre kirlenmesinin (toprak, su, hava) minimize olmasını sağlayacaktır.

Günümdüzde yaşanan ve Halkal'daki Küçükçekmece gölü, yeraltı suları (özellikle 25 lt/sn debili altın şehir kay-nağı) yüzey suları, toprak ve hava kir-lenmesi: Kemerburgaz'daki yeraltısuyu (özellikle Hamidiye kaynakları ve do-layı) ve yüzey suyu kirlenmesi; Üm-raniye'de toprak, yeraltı suyu ve hava kirlenmesi ile Yakacak'ta toprak ve hava kirlenmesi şeklindeki kirlenmeden kay-naklanan önemli çevre sorunları çok büyük oranda uygun yer seçimine, kir-letilenlerin yalıtılması ve yayılmasının önlenmesi için yapılması gereken iş-lerde jeoloji mühendisliği disiplininin yararlanılması olmasının kaçınılmaz sonuçları olarak ortaya çıkmıştır.

Su ve toprak kirlenmesindeki etki-si kadar olmasa da çöplüklerin hava kir-lenmesindeki önemli kesinlikle yad-sınamaz düzeydedir. Biyolojik, bi-kiyomasyal ve kimyasal işlevler sonuc-u çöp alanlarından yayılan gaz kirlilikci-ler çok büyük oranda doğrudan doğruya havaya karışır. Bir kısmı ise çöp yi-

ğınları içindeki boşluklarda sıkışıp kalır. Oluşan gaz kirlilikci gerek oluşum sırasında ve gerekse son-rasında ayrıca yağış suları ile yerliti ve yeraltısuları içinde de çözünerek toprak ve suyun bir kez daha kir-lenmesine neden olurlar.

Hava kirlenmesine neden olan gaz kirlilikci, esas olarak zehirli kim-yasal maddeler (Cn. As. vd.), ze-hirleyici ve yanıcı gazlar (CH₄, H₂S, vd.) ve asitler (H₂SO₄, HNO₃ vd.) gibi solumun ve temasla canlı göv-desine giren doğrudan zehirleyici maddelerden ayrıca patojen bakteri ve virüslerden oluşmaktadır. Depolanan çöpin niteliği, bu kirliliklerin türünü belirleyen çok önemli bir parametre olmakla birlikte, çöpin depolanma yeri ve şekli (yüzeyde, yüzeyaltında, yeraltında) ile depolanma alanının jeolojisi (kayaç tipleri, süresizlikler, vd.) ve hidrojeolojisi (geçirimsizlik, boşlukluk, joehidrolik, parametreler, yeraltı su düzeyi, vd.) ortam ka-rakteristikleri kirlilikci potansiyelinin et-kinlik kazanmasında, kirlilikci yayılma-da ve kirlenme süresinin uzunluğunda çok daha önemli bir rol oynamaktadır.

Zorunlu olarak jeolojik mü-hendisliği disiplininin çalışma, plan-lama ve organizasyon denetimi al-tında gerçekleştirilecek durumdada olan çöp döküm alanlarının yer se-çimi konusunda, depolama öncesi ge-çekleştirilmesi zorunlu çalışmaların yapılması olması durumunda bile mevcut çöp döküm alanlarının yine de mutlaka jeolojik - hidrojeolojik açıdan incelenmesi gerekliliği vaz-geçilmez bir zorunluluktur.

Doç. Dr. Mürşit Pekin
K.M.O. İstanbul Şubesi Başkanı

Kanıma sorunun ele alınışında en az kirlilik kadar ciddi ve tehlikeli bir eğilim vardır. Kirliliğin "nasıl" oluştuğu sorusu önemli olmakla birlikte "kimin ve niçin" kirliliği sorusu konunun özünü oluşturmaktadır. "Nasıl" sorusunun yanıtı teknik bir boyut içermektedir. Oysa "kim ve niçin" sorusunun yanıtı ekonomik, siyasal ve ideolojiktir. Bu ekonomik siyasal ve ideolojik yapı gözönüne alınmadan sorunun temelinde inmek ve gözüm bulmak olanaksızdır.

Toplumsal gelişimin temel yasası, toplumun doğa ile karşılıklı ilişkileri olmuştur. Tarihsel süreç içinde toplumlar, doğrudan sürekli yararlanımlar ve onu üretmekle kullanımlardır. Bilim ve teknolojinin gelişimi toplum ile doğa arasındaki etkileşimin niteliğini değiştirmiş ve yeni bir aşamaya sokmuştur. Sanayi çağına başlamasıyla birlikte insanlık "yeni bir jeolojik güç" olarak ortaya çıkmıştır. Doğal süreçlerin aksine insanın yaptığı müdahale doğada büyük değişikliğe neden olmuştur.

Doğa, insan, toplum birbirleriyle bir ilişki bütünü içindedir. İnsanın doğadan nasıl yararlanacağı uygulamaları siyasal ve ekonomik model tarafından belirlenir.

Doğal zenginliklerin en yoğun olarak kullanıldığı ve insanın doğayı en çok etkilediği ekonomik sistem doğayı bir meta olarak kar sürecine katan sömürü sistemidir. Doğal kaynak kullanımı toplumun gerçek gereksinimlerine göre planlı denetimli değil, kar hirsına ve sınırsız tüketime yönelik olarak uygulanır, kâcınılmaz olarak insanlık ile doğa arasında ilişki bir çatırmaya döner; doğal denge yaşam kaynaklarına zarar verecek biçimde bozulur ve sonuçta çevre kirlenmesi olgusu ortaya çıkar.

O halde "kim ve niçin" sorularının yanıtları kesinlikle bellidir. Toplumsal çıkar ve maliyeti gözönüne almadan sınırsız ve gözü dönmüş bir kar hirsıyla halkına, insanlığa, doğaya savaş açan sömürü düzeni çevreyi "kim ve niçin" kirlitiyor mu yanıtıdır. Ulusal gelirden aldığı pay her geçen gün azaltılan adeta açlığa mahkum edilen çalışanların, emekçilerin yanı sıra toplumun büyük kesiminin ınsanlık için görece ucuz olan, kalitesiz yakıt yakıyor (hatta çöp, lastik, yanmış yağ vs) olmaları hava kirliliğinden sorumlu tutulmaları sonucunu verebilir mi? Faize, rant, teşviklere, sihlahlamaya, kredilere büyük payları ayıran ekonomik ve siyasal gücün, ülkemiz için önemli bir yakıt olan kömürü gerekli yatırımları yapmayıp, kömürü iyileştirmeye kaliteli yakıt ve yama sistemleri geliştirmeye ihmal etmesi, toplumsal maliyeti ve yararı gözardı etmesi değil de, kendisine sunulan en barak yakıtı yakarak ınsanmaya çalışan halkımızın mı havayı kirlittiği sorgulanmalıdır.

Kömür kaynaklarımızı rasyonel şekilde değerlendirmeyip, ciddi hiçbir araştırmaya yapmayıp, ulusal enerji politikası oluşturmada trilyonlarca lirayı ithal doğal gaz ve dağıtım sistemlerine yatırıp en barak kömürü almakla bile zorlanan milyonlarca kişinin, milyonlarca lira doğal gaz tesisi ve dönüşüm parası veremeyeceği gözönündeyken, "kurtuluş doğalgazda" aldatmacasıyla yola çıkanlar hava kirliliğinden sorumlu değildir mi?

Bilimsel olarak hava kirlenmesi toz, kül, sis, duman, sis, buhar, gaz vs. gibi şekillerde bulunabilen insan, hayvan, bitki ve eşyaya zarar verebilen çeşitli kirlitici belirlenmiş sürelerde çevre atmosferindeki varlığı olarak tanımlanabilir.

Atmosferi kirleten birçok madde vardır, bunları şu şekilde gruplandırılabilir:

- 1) Karbonmonoksit ve dioksit
- 2) Hidrokarbonlar ve bunlardan tü-

Trafik Kirlitiyor

Yaşamımıza doğrudan ve tehlikeli bir biçimde giren çevre sorunları, mesleğimizle yakından ilgili olduğun için 70'li yıllardan beri Odalarımızın gündemindeydi. Oysa kirliliğinin birincil sorumlusu sömürü düzeni temsilci ve uygulayıcılarının yeni bir sömürü kaynağı yaratana kadar gündeminde olmamıştır. 90'lı yıllardan bu yana da çevreye duyarlı kesimlerin ve örgütlerin ses getiren muhalefetleri ile toplumun yaşamına ciddi bir şekilde girmiştir.

reyen aldehit ve ketonlar

- 3) Azot Oksitleri
- 4) Oksidanlar (ozon, PAN, Peroksitler)

5) Yapısında halojen bulunanlar
6) Yapısında kükürt bulunanlar
7) Yapısında azot bulunanlar
8) Tozlar
9) Tozların gazlara kadar tüm bu atmosfer kirliticielerini oluşturan kaynaklar yukarıda sözünü ettiğimiz ınsanların dışında ulaşım ve sanayi kirliliğidir. Ulaşımın gelen kirlilik yaz ve kış aylarında da devam ettiği için hava kirlenmesinde büyük paya sahiptir.

Ulaşımın gelen kirlilik egzost gazlarının atmosfere verilmesi ile olmaktadır. Egzost gazlarında karbonmonoksit, karbondioksit, su buharı, yanmamış hidrokarbon atıkları, azot oksitleri, kurşun bileşikleri bulunmaktadır. Benzinli motorlar egzozunda karbonmonoksit, hidrokarbonlar, azot oksitleri, kurşun bileşiklerini egzozunda ise duman, koku, azot oksitleri ve benzen (kanserojen) daha yoğun olarak bulunur. Egzost gazlarının bileşimi motorun, yakıtın cinsine, hava yakıt oranına aracın hızına bağlı olarak değişir. Yakıtın tamamı sömürüye yalnız karbondioksit ve su buharı oluşur. Fakat pratikte bu hiçbir zaman gerçekleşmez. Hava yakıt oranı yaklaşık olarak 12/1 ve 17/1 arasında değişir. 12/1 oranı zengin karışımdır, 17/1 oranı fakir karışımdır. Zengin karışımın yanma ürünleri karbonmonoksit ve yakıt

atıklarıdır. Fakir karışımın yanma ürünlerinde karbonmonoksit azalır fakat azot oksitleri artar.

Zengin karışımın hızın düşük olduğu, fakir karışımın hızın yüksek olduğu zamanlarda oluşurlar. O halde karbonmonoksit miktarının azalması aracın hızlı gidişine bağlıdır. Aracın boşta çalışırken karbonmonoksit oranı en yüksek ve hacmen % 7-8 arasındadır. Azot oksitleri 10-50 mg/m³'tür. Aracın hızı arttıkça karbonmonoksit oranı % 1.5'a kadar düşer. Bu arada yüksek sıcaklık nedeniyle azot oksitleri artar, (1000-4000 mg/m³) ve ozon oluşmaya başlar. Yakıt atıkları da ozon tarafından oksitlenerek kuvvetli bir zehir ve kirlitici olan aldehitlere dönüşerek atmosfere karışır.

Yapılan araştırmalar en az karbonmonoksit ve azot miktarlarının aracın hızı yaklaşık 40-45 km/saat olduğu anda oluştuğunu göstermiştir.

Kent içi ulaşımın yüzlerce aracın adım adım ilerlediği kalabalık bölgelerde egzost gazlarının en yüksek karbonmonoksit oranlı olarak atmosfere verildiğini düşünürsek, sorunun hangi ölçüde tehlikede olduğu anlaşılır.

Kirlitici olarak atmosferdeki dağılımı, oranı, genişliği verilen kirliticiyi havadaki ömrüne, iklim koşullarına hava akımlarının yönü ve hızına, yağış ve neme ve at-

mosferin kendi kendini temizleme koşullarına bağlıdır. Bu bakımdan her ülke kirlitici maddeler için belli sınır değerler saptamıştır. Kirlitici ölçümleri ve sınır değerleri 30 dakika, 1 saat, 8 saat, 24 saat, 30 gün ve yıllık ortalama olarak verilir.

Dünyanın büyük kentlerinde yapılan egzost gazı analizlerinde trafik yoğun olduğu bölgelerde karbonmonoksit değerleri en yüksek olarak haftanın iş günlerinde ve özellikle sabah akşam saatlerinde bulunmuştur. 250-400 ppm değerindeki karbonmonoksit kandaki hemoglobinin % 5'ini oksijen taşıyamaz duruma getirmektedir. Uzun süre 30 ppm değerine maruz kalmak kronik yetmezliğe neden olmaktadır. Vücutta hissedilebilir fizyolojik etkileri 10 ppm'den başlamaktadır. 200 ppm'de baş ağrısı ve yaşımsal fonksiyonlarda azalma görülmektedir, 600 ppm'de mutlak ölüm olmaktadır.

Her ne kadar özellikle İstanbul'da trafikin yoğun olduğu bölgelerde bu tür bir çalışma resmi olarak yapılmamışsa da, örneğin trafikin yoğun olduğu saatlerde boğaz körfeşi üzerinde bile taşıtların pencerelerini açmak daha fazla zehirlenmek demektir.

Tüm bu veriler gözler önünde iken ülkemizde ulaşım sorununda politik tercih yanlış yapılarak karayolu taşımacılığına ağırlık verilmemiş, özellikle 70'li yıllardan baş-

layarak araç sayısı plansız, programsız, denetimsiz arttırılmıştır. Sırf kar amacına ve tüketime yönelik "her aileye bir otomobil" sloganı ile kiteller koşullandırılmış ve sorun her geçen gün çıkmaza itilmiştir. Kolay, ucuz ve çevre kirlenmesi açısından en az sakıncalı olan toplu taşıma sistemi geliştirilmemiş, özel otoyolu özendiren nedenler azaltılmamış, arttırılmıştır. Ulaşım maliyeti yönünden ucuz ve aynı zamanda kirliliğe neden olmayan tramvay sistemi geliştirilmediği, trafik sıkışıklığına neden oluyor gerekçesi ile özel otolara yer açmak için ulaşımın kaldırılmıştır. Yine aynı şekilde toplu taşımacılık için ucuz, kirlitici olmayan metro yıllarca sürüncemede bırakılmıştır.

Ülke boyutunda bakıldığında ulaşım kesimi yaklaşık % 40 ile en başta gelmektedir ve bu enerji israfının yanında hava kirliliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bugün İstanbul'da trafike kayıtlı 1.300.000 araç vardır. Bunların yaklaşık 800 bin'i hergün trafike çıkmaktadır. Taşıtların % 90'dan fazlası özel otomobil ve özel taşımacılık hizmeti veren taksi, dolmuş ve minibüslerdir. İETT'nin (daha doğrusu son değişikliği UKOME) payı çok küçüktür. Taşıt sayısı 1982'de 300 bin idi. Yani 1982'den 1994'e kadar 1.000.000 taşıt artmıştır. Kuşkusuz İstanbul'da metro veya tüp geçit yerine neden köprüler yapıldığı ve daha da yapılacak ortaya çıkmaktadır. Araç sayısının 30-40 milyon olduğu Londra, Paris gibi kentlerde niçin İstanbul'daki gibi trafik sıkışıklığı ve kirliliği yaşanmadığı da dile getirilen bir gerçektir. Ama gözardı edilen orada toplu taşıma sisteminin mükemmel işlemesi nedeni ile trafike çıkan araç sayısının çok az olduğu gerçeğidir. Yerli ve ithal otomotiv sektörünün arasında çark çatışmasında dönen katalitik filtreler sorunu özel araç sayısı ve özendirme gözönüne alındığında ülkemiz için yeni bir tüketim pazarı ve sömürü alanı biçiminde gelişmektedir. Otomobillerin üretim maliyeti artırılarak kirlenme bedeli yine halka ödetilmektedir.

Görüldüğü gibi taşıtların neden olduğu kirlilik büyük ölçüde karbonmonoksitten, insanın neden olduğu kirlilik ise kükürt oksitlerinden meydana gelmektedir. Kükürt oksitleri atmosferde kalma süresi birkaç saatten birkaç güne kadar değişmektedir. Karbonmonoksitin atmosferdeki kalma süresi yaklaşık 1-1.5 yıldır. O halde taşıtların neden olduğu kirlilik göreceli olarak mevsim ve zehirlilik farkları da dikkate alırsak çok daha tehlikelidir. Bu bakımdan ınsana kaynaklı kirliliği oluşturan kirliliğin konsantrasyonlarının azaltılması bakarak Ankara örneğinde olduğu gibi trafik kirliliğini gözardı ederek hava temizliği demek yanlış ve ölümcül tehliktir.

Konumuz açısından ınsana ve ulaşım kaynaklı hava kirliliğinin kısa vadede köklü bir çözümü yoktur. Fakat öncelikle kömürlerin iyileştirilmesi, yakma sistemlerinin standartize edilmesi, özelleştirme histerisiye rağmen devlet destekli ve ucuz doğal gaz temini ilk etapta sayılabilecek önlemlerdir. Özel otoların kent içinde neden olduğu trafik tıkanıklığı ve hava kirlenmesi gözönüne alınarak bu araçların kent içi dolaşımı kısıtlanmalıdır. Toplu taşıma sistemi hızla geliştirilerek özel otoyolu özendiren nedenler azaltılmaya çalışılmalıdır. Tercihli yol uygulamaları yaygınlaştırılmalı, yeşil alanların sayısı arttırılmalıdır.

Sonuç olarak, anlatmaya çalıştığım gibi çevre kirliliği doğal ve kaçınılmaz bir olgu değildir. Ancak her üretilen mal, her tüketilen doğal kaynak "ne kazanırız, nasıl kazanırız" anlayışı ile değerlendirilirse çevre sorunları ve kirlilik kaçınılmaz olur.

Hava Kirliliği

İsmet Şanlı
Orman Mühendisleri Odası

sülfirikasit, nitrikasit gibi çok güçlü asitler oluşmaktadır. Bunlar türlü yağışlarla yağmur ve kar tanelikleriyle yere ulaşabilmektedirler. Sülfat, nitrat parçacıkları gibi asit yapıcı maddeler su ile tepkimeye girmeden, kuru olarak atmosferde ve yeşil alan örtüsü üzerinde birikmektedirler. Örneğin orman ağaçlarının yaprak ve dallarla gövdelerinde depolanmış bu maddeler çiğ ve sis türü yağışlarla güçlü aside dönüşümlenmektedirler. (ÇEPEL, ERUZ, KARAOZ, 1993).

Son yıllarda yaşadığımız yerkürede bu tür tehlikeler sık sık görülmektedir. Örneğin Polonya'nın belirli yörelerinde asit yağışları nedeniyle demiryolları korozyonla ciddi zarar gördüğünden, buralarda trenlerin hızları 40 km. ile sınırlandırılmış bulunmaktadır. Metale buna dek etkili olabilen maddeler "ORMAN ÖLÜMLERİ" ve "KİTLE ÖLÜMLERİ" de oluşturabilmektedir.

Birleşmiş Milletlerin bir araştırmasında, tüm dünyada bir yılda 75-100 Milyon ton kükürtün, gaz olarak havaya verildiği saptanmıştır. Bu orandaki kükürdün salt taşınım için 15 m. uzunluğa, 40 tonluk vagonlar kullanıldığında, bunların uzunluğu ekvator çevresi kadar olabilmektedir (SALVESEN, 1984).

Plansız ve düzensiz sanayileşmenin çevresel bitki örtüsü üzerindeki etkileri kimi zaman çiplak gözle de görülebilmektedir. Bitkilerin filiz boy ve çaplarındaki büyüme hızı yavaşlama veya duraklama, kimi organlardaki cü-

celeşme, yıllık halkalardaki az gelişme ve istenmeyen oluşumlar (tüylene gibi) yanısıra mikroskobik olarak hücrelerin yapışallığını, plazmoliz olayını, hücrelerin kimi organeleri, özellikle çekirdek ve kloroplastlarda yapı ve biçim bozuklukları; pigmentlerin ve hücre zarlarının parçalanması bacaların toz ve türlü gazların neden olduğu olumsuzluklardır. Biokimyasal olaylar için zorunlu olan enzimler, koenzimlerin etkilenmesi, aminoasitlerin ve büyüme hormonlarının parçalanması ile bitkilerde ölümcül sonuçlar belirebilmektedir.

Ülkemizde özellikle orman ekosistemlerinde, sistemli ve uzun süreli inceleme ve araştırmalar yapılmı ve de aşağıdaki sorular mutlaka yanıtlanmalıdır.

1- İstanbul ve yöresine düşen yağışların asitlik derecesi nedir?

2- Yeşil alan ekosistemlerinde tepeden damlayarak toprağa ulaşan, bitki gövdelerinde akarak yere varan suları pH değerleri nedir? Bunun açık alanla önemli bir ayrıncılığı var mıdır?

3- İstmanın (yakıt maddelerinin) büyük bir bölümü, kükürt oranı yüksek olan linyitlerle gerçekleştirildiği için linyitlerin iyileştirilmesi yolunda çalışmalar yapılmalıdır. Sonra da "Kiri Hava Dönemi" olan "Aralık-Nisan" ile "Temiz Hava Dönemi" olan "Haziran-Ekim" sürelerinde düşen yağış arasında asitlik derecesi yönünden ayrıcalıklar mutlaka saptanmalıdır. (ÇEPEL, 1993).

4- Asit yağışlara karşı kimi zaman ulaşım ve çoğunlukla uluslararası, özellikle komşu ülkelere ne tür önlemler alınabilir? Oysa bu tür afetlerin ulusal sınır tanımazlığı her-kesçe bilinmektedir.

Gümrük Birliği ve Türkiye Sanayi

Ayfer Eğilmez,
Kimya Mühendisleri Odası Genel
Merkez Yönetim Kurulu
II. Başkanı

Bu gelişmada, Gümrük Birliği Sürecinde Türkiye'nin ortak üyelik statüsü ve ilgili antlaşmalardan doğan hukuksal boyut ortaya konularak, kamuoyunda tartışma nedeni olan kimi konulara açıklık getirilecektir. Bunu takiben Türkiye sanayi'nin Rekabet Gücü, Türkiye-AT ilişkilerinde gelişmeler, Gümrük Birliği'nin Türkiye Ekonomisine etkileri bir sonuç bölümü ile değerlendirilecektir.

I. ANKARA ANTLAŞMASI

Türkiye'yi Avrupa Ekonomik Topluluğu'na ortak üye yapan, taraflar arasında bir gümrük birliğine dayanan ve ileride tam üyeliğe öngören, ilkeleri ve temelleri anlamında Roma Antlaşması'nın 238. maddesine dayanan bir çerçeve antlaşma olan Ankara Antlaşması 1963'de imzalanarak 1964'de yürürlüğe girmiştir.

Antlaşmanın temel amacı 2. maddede şöyle belirtilmiştir.

"Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasına ve Türk halkının çalıştırılma seviyesinin ve hayat şartlarının yükseltilmesinin sağlama gereğini tümüyle gözönünde bulundurarak taraflar arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektedir." Bu amaçların gerçekleştirilmesi için 3-4 ve 5. maddelerde gösterilen şartlara ve usullere göre bir Gümrük Birliği'nin gittikçe gelişen bir şekilde kurulması öngörülmüştür.

Ankara Antlaşması, toplulukla imzalandığından topluluk içinde doğ-

rudan uygulanan bir TOPLULUK HUKUKU BELGESİ olduğu gibi aynı zamanda topluluk üyesi ülkeler ile de ayrıca imzalandığından bir ULUSLARARASI HUKUK BELGESİ'dir.

Antlaşmada taraflara fesih hakkı tanınmamış ve yürürlük süreside öngörülmüştür. Bu nedenle Antlaşma, amaçları gerçekleşene kadar yürürlüktedir.

a) KATMA PROTOKOL

1970 yılında imzalanan ve 1973'de yürürlüğe giren Katma Protokol; Ankara Antlaşması'nda yer alan hükümlerin Türkiye'nin ekonomik durumuna uygun bir biçimde yürürlüğe konulmasını sağlayacak bir UYGULAMA ANTLAŞMASI'dır.

Protokol; Sanayi ürünlerinde Gümrük Birliği, tarım için tazyikli rejim, işgücünün serbest dolaşımı, yabancı sermaye, yerleşme serbestisi ve hizmet edimi, ekonomi politikalarının koordineli edilmesi, rekabet ve devlet yardımları gibi temel konularda Türk ekonomisinin geleceği için çok önemli uygulama hükümleri içermektedir.

Ortaklık Antlaşması ve Katma Protokol tümüyle devletlerin ve Türkiye'nin yasama organından geçerek onaylanmıştır. Dolayısıyla Gümrük Birliği bir süreçtir. Bugün tartışma konusu olan ise, yeni bir anlaşma imzalanması değil, daha önce imzalanan ve onaylanan antlaşmalarda karara bağlanan hususların uygulanmasına geçilmesidir.

Ortaklık konseyi bu konuda yetkili organdır. Ortaklık Konseyi kararlarının alınması için üye devletlerin ya da topluluk kurumlarının (Avrupa Parlamentosu vb.) ek başka karar almaları gerek bulunmamaktadır. Ortaklık konseyinin kararları doğrudan uygulanabilir kararlardır.

Sonuç olarak, Türkiye-AB ilişkileri 1963 Ankara Antlaşması ve bunun eki olan katma protokolle resmileştirilmiştir.

Ankara Antlaşması, Gümrük Birliği'nin önde koyan ve Gümrük Birliği yoluyla ekonomik yakınlaşma ve entegrasyonu içeren, öngören ve devamında tam üyeliği gündeme getirmektedir.

b) GÜMRÜK BİRLİĞİ

Serbest ticaret sisteminin temelini oluşturan Ricardot "Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisine" göre; bir ülkenin üretim gücünün en ucuz sağlanabilecek mallara yöneltilmesi ve üstünlüklerden yoksun alanlarda ise en ucuz üreten ülkelere ithalat yapılması uluslararası ticarete katılan bütün ülkelerin bu ülkedeki tüm üretici ve tüketicilerin yararına olur. Gümrük Birliği oluşturmada temelinde de aynı görüş yatmaktadır. Amaç; karşılaştırmalı üstünlükler teorisine göre üretim yapılan geniş bir piyasanın oluşturulmasıdır. Gümrük Birliğine giden ülkeler aralarında dış ticarete konu olan;

-Tüm Vergi ve resimleri kaldırılır.
-Kısıtlamalara -kotalara son verilir.

-Birlik dışında kalan ülkelere karşı bir ortak Gümrük Tarifesi (OGT) uygulanır.

Gümrük Birliklerinin nasıl olacağı ve geleceği Ticaret ve Tarifeler Genel Antlaşmasıyla (GATT) belirlenmiştir.

Devamı Gelecek Sayıda

ÖLÇÜ

Baştarafı 1. Sayfada

Olayın boyutu çoktan Gaziosmanpaşa ve Alevi boyutunu aşmıştır. Alevilerin duyarlılıklarında ülkemizde artık yeniden su yüzüne çıkan ve keskinleşen sermaye içi bir hesaplaşmanın aracı olarak kullanılmıştır.

İstenilen, eğer yine bir güvensizlik ortamı yaratılması, kaos ve bunun sonucunda halkın güvenebileceği ve alkışlayacağı bir güç arayışına yöneltilmesi ise bu başarılmıştır. Ancak" sonuca" gidebilmeleri için daha fazla Gaziosmanpaşa benzeri olay yaratılacağı ön görmek gerekmektedir.

Bu saptamalar doğrusu, demokratik kitle örgütlerinin ve tüm demokrasî güçlerinin görevi de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Görev; halkın gözü, kulağı ve sesi olmak, bıkmadan, usanmadan, kişisel ve grupsal fayda gözetmeden oynanan oyunu açığa çıkarmak için çaba harcamak olmalıdır.

ÖLÇÜ, başta TMMOB birimleri olmak üzere herkesi görevlerini yapmaya davet etmektedir.

Baştarafı 1. Sayfada Saldırı Kınandı

TMMOB İstanbul İKK

"Bu saldırı emperyalizmin ülkemizde ırkçı ve mezhepçi bir iç savaş başlatma planının bir parçasıdır. Saldırganlar emperyalizmin işbirlikçisi, halk düşmanlarıdır."

İMOK:

"Halkın tepkisi ve galeyanına güvencilerle ırkçı ve mezhepçi saldırıların silahla karşılık vermesi olayları büyütürken, güvencilerle ırkçı taraf haline getirmiştir. Hükümet yetkililerini bu duruma acil çözüm bulmaya ça-

gırıyoruz."

İst. Dış Hekimleri Odası:

"Sağduyulu davranarak, tahriklere kapılmadan, ama asla sessiz kalmayarak, terörü geriletebileceğimizin bilincinde olarak bu olayı nefrette kınyoruz."

Demokrasi Platformu:

"Ülkede halkın güvenliğini sağlamakla birinci derecede sorumlu İçişleri Bakan'dır. Bu nedenle, bu katliam ve sonrasında ölümler sonucunda olayları değerlendirmedeki ve olaylara müdahaledeki yanlış ve yanlış tutumu karşısında kendisini derhal istifaya davet ediyoruz."

Üçüncü Köprüye Hayır

İns. Y. Müh. Mustafa ÜRGÜPLÜ
TMMOB İMO İST. ŞB. BŞK.

17 Şubat 1995 tarihli Milliyet Gazetesinde Jale Özgentürk imzasıyla "Japonlar seks projesine hevesli..." başlıklı bir yazı çıktı. Anılan haberde, 1987 yılında üçüncü Boğaz Köprüsü inşaatı için açılan ihalede Türk, İtalyan, İngiliz ve Japon inşaat firmaları arasında kıyasıya bir rekabet yaşandığı, ABD'den uygun kredi olanakları sağlayan STFA Sezar Türkçe-Fevzi Akkaya İnşaat A.Ş.'nin aradan sıyrılıp ihaleyi kazandığı belirtiliyor.

Ancak ihale sonuçlarının bir süre sonra hasırltı edildiği belirtilen haberde, bugünlerde projenin yeniden gündeme geldiği de açıklanıyor. Haberde bunlara ilaveten: "Üçüncü Köprü'nün yapılması yeniden gündeme geldi, Hükümet'in tüp-geçitten vazgeçtiği söyleniyor!... Köprü ihalesinin kâpâk için emperyalist dışkeler kıyasıya yapıyor!... Başbakanlar bile ihale kovalıyor!..." gibi hususlara da yer veriliyor.

İnşaat Mühendisleri Odası'nın Boğaziçi Köprüleri konusundaki görüşü gayet nettir. Ve çeşitli nedenlerle kamuoyuna açıklanmıştır. Burada bir örnek teşkil etmek üzere iki belgeden alıntı yapıyoruz. Bunlardan biri Şubemizin 34. Genel Kurul Bildirgesi, diğeri ise gene Şubemizin 10-11 Mart 1994 tarihinde TMMOB'a bağlı 18 mündüsi ve mimar odası ile birlikte yerel seçim öncesi yayımladığı deklarasyondur.

"Ülâşım konusunda, Odamızın yıllardır savunduğu "TOPLU TA-

SİMACILIK" önerisinin ayrılmaz bir parçası ve İstanbul'un yüz yıllık özlümü olan "METRO"nun gündeme gelmiş olmasının sevinçle karşılanıyor. Ancak ilk kaynaklarımızın bu birincil yatırım kadar öncelikli İstanbul raylı ulaşım sistemine hizmet verecek İSTANBUL BOĞAZI TÜP GEÇİŞİ yerine 3. BOĞAZ KÖPRÜSÜ gibi yanlış bir girişime yönlendirme çabalarının İstanbul'a getirileceği sıkıntıyı sonuna kadar sergileyeceğiz. (Bildirgeden)

"Kent içi ulaşımında toplu taşımacılık hedeflenmeli, raylı sistemler yaygınlaştırılmalı, otomobil pazarını doğrudan etkileyen ve İstanbul trafiğinin artık kilidlenmesine yol açan taşıt taşımacılığına yönelik kara yolu köprüleri zincirine son verilecek, İstanbul raylı ulaşım sistemine entegre edilecek raylı tüp geçiş projesi devreye sokulmalıdır. (Deklarasyon'dan)

Şimdi köprüler olgusunu irdedelemeye çalışalım. Birinci Boğaz Köprüsü öyküsünün başlangıcı 1950'li yıllara dek uzanıyor. İnşaat Mühendisleri Odası henüz etüd aşamasında iken konuya gereken ilgiyi gösteriyor ve köprü etidleri hakkında üyelerinin bilgilendirmek istiyor. Ancak yapılan girişimler resmi makamlarca yanıtsız bırakılıyor. İMO'nun merkez yayın organı TMH Türkiye Mühendislik Haberleri Derisi'nin Haziran 1958 tarihli sayısında konuya ilişkin şu görüşler yer alıyor: "...Bilhassa son aylarda harekâretin muhtelif tekliflerin sözü edildiği Boğaziçi Asma Köprüsü konusunda üyelerimizi aydınlatmak ve bunun için kendi bünyemiz içinde fikir teatisinde bulunup salim bir görüş kazanmak is-

tedik... Bütün bunlara rağmen yetkililerden aldığımız cevâp "rapor henüz umumi efkara açıklanmamış olduğundan gönderilmeyecektir, umumi efkara birlikte öğrenebilirsiniz" demektir..."

TMH'nin Haziran 1959 sayısında ise şu hususlara vurgu yapıyor: "İstanbul Boğaz Köprüsü çelik olarak bir taraftan Amerikan Steinnann firmasına yaptırılacak, Alman Dycerhoff Widmann firmasının gerberband (öngermeli betonarme) projesi, iki işçiye profesörler tetkik ettirilecek geçen ayın sonunda bir rapor istishal edilmiştir. Sayın Bayındırlık Bakanlığının bu işle meslek camiasının yakinen ilgisini takdir edip, pek yakında bizleri aydınlatacağını ümit etmekteyiz..."

Takvimler 1965'i gösterdiğinde, Boğazi köprü yerine tünelle geçmek tartışılır olmuştu. TMH'nin Mayıs 1966 sayısında çıkan bir yazıda şu hususlara değiniliyor: "Boğazın iki yakasını birleştirecek sabit bir tesis, motorlu vasıtalarla birlikte, kitle halinde yolcu taşımayla elverişli çift hatlı elektrikli demiryolu işletmesine müsait olmalıdır. Bunun için, ya tünel iki katlı olmalı veya iki işletme için iki ayrı tünel yapılmalıdır..."

Konu ile ilgili tartışmalar devam etmiş, TMH'nin Ağustos 1966 tarihli sayısında Y. Müh. Melih Könel imzasıyla yayımlanan bir yazıda: "...krediye verecek olan yabancı devlet, işi yapımını kendisi firmalarından birine verecek, lüzumlu malzemeyi en pahalı şekilde yurdumuzu ihrak edecek ve her türlü proje ve teknik detanımı gene kendi personeli yapacaktır..." denilerek, emperyalist emellere dikkat çekilmiştir. İMO'nun

1968 yılında İstanbul'da yapılan 14.ncü Genel Kurulunda: "ASMA KÖPRÜ DEĞİL, METROYA İHTİYAC VAR!..." denilmektedir.

İMO'nun bu haklı muhalefetine rağmen, Boğaz Köprüsü'nün yapımı 1970 yılında başladı ve 29 Ekim 1973 yılında Cumhuriyet'in 50.inci yıldönümünde ise köprü servise açıldı. Pekî, trafik sorunu çözüldü mü?... Sorunun yanıtı olumsuzdur. İMO bu tartışmalar sırasında şu ana politikalarına vurgu yapıyor.

1. İnci köprü çok kısa zamanda 2. İnci ve 3. İnci köprüleri gerekli olacaktır.

Köprü ile birlikte yapılacak çevre yolu yerleşmeler için cazibe merkezi olacak ve böylece oluşan rant birkaç spekülâtörün cebine girecektir.

Kent ulaşımına kalıcı çözüm getirmeyecektir.

Gene konuya ilişkin Nisan 1978 sayılı TMH'de Medet Özbek imzalı başyazıda şu çarpıcı gerçek vurgulanıyor: "...1. İnci köprü 1973 yılında açılmıştı, ancak açıldığının 5. İnci yılı dolmadan 2. İnci köprüyü tartışıyoruz... Köprü İstanbul'un ulaşım sorununu uzun vadede çözemeyecektir. Bu nedenle İstanbul'un ulaşımına ayrılmak kaynakları geniş halk kitlelerinin ulaşımını sağlamaya ayrılmıştır... 1976'da köprüden günde 20.270 araç geçmesi planlanmıştı. Aynı tarih itibarıyla bir günde geçen araç sayısı 67.500'e ulaşmış bulunuyor. Bir yapılabirlik raporunda bu denli büyük hata olmaz. Hesaplananın üç katından fazla bir hata ve işte etüdün kimlere hizmet ettiği ve de köprü'nün İstanbul'un ulaşım sorununa çözüm getirmeyişinin belirtisi..."

Ancak siyasi otorite ülkemize "çağ atlatmayı" fevkalade karardı. İstanbul 2. İnci Boğaz Köprüsü'nün yapımına 1985 yılında başlandı ve köprü 1988 yılında hizmete açıldı.

Sonuç olarak her Boğaz Köprüsü'nün hizmete açılmasından sonra, lastik tekerlekli araç sayısında radikal bir artış olmuş, şehir içi yollar, otopark ve ekzo gazlarının kaynaklanan hava kirliliği gibi sorunlarda önemli rolü yaşanmıştır. Ayrıntıdan köprülerin çevre yolları civarı kaçak yapılaşma için potansiyel alan teşkil etmiş, yapı mafyasının palazlanmasına ve haksız rant sağlmasına da vesile olmuştur. Özellikle 2. İnci Boğaz Köprüsü ve çevre yollarının hizmete girmesinden sonra, kaçak yapı furysı inanılmaz boyutlara varmış ve bugün kentin yapı stokunun % 70'den fazlasını kaçak yapılarla oluştuğu üzerinde tüm ilgililere bir konsensus varılmıştır. Kaçak yapılaşmanın verdiği boyutu, geçmiş günlerde basında yer alan şu haber çok çarpıcı bir şekilde vermektedir: "Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nü olası hava saldırılarına karşı koruyacak uçaksavar mevzii dahi, yapı mafyası tarafından işgal edilmiş, kaçak yapılarla donatılmış, barış-ış ve ekme umuduna İstanbul'a gelen göçmenlere kılalanarak, ranta dönüştürülmüştür. Devlet bu bölgeyi kaçak yapılarla temizleyip, Silahlı Kuvvetlere teslim edememiştir. Silahlı Kuvvetler, TCK 17. İnci bölge Müdürlüğü'nden başka bir savunma mevziinin kendilerine tahsis edilmesini istemişlerdir.

3. BOĞAZ KÖPRÜSÜ İNŞAATI, İstanbul'un orman ve su havzalarının bulunduğu kuzey bölgesinin göçe, kaçak yapılaşmaya ve yapı mafyasının talanına açılması demek olup, kentin kesin ölüm fermanının TCK HÜKÜMETİ eliyle yazılması anlamına gelir. Bir meslek ve kent örgütü olan ODAMIZ, bu girişime karşı tüm olanaklarını kullanarak sonuna kadar mücadele edecektir.

Kaynak: Türkiye Mühendislik Haberleri, Sayı 375

